PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2007. gada 12. decembrī [*]

Apvienotās lietas T-101/05 un T-111/05

BASF AG, Ludvigshāfena [*Ludwigshafen*] (Vācija), ko pārstāv N. Levī [*N. Levy*], *barrister*, J. Templs Langs [*J. Temple-Lang*], *solicitor*, un K. Federsens [*C. Feddersen*], advokāts,

prasītāja lietā T-101/05,

UCB SA, Brisele (Beļģija), ko pārstāv Ž. Buržuā [*J. Bourgeois*], Ž. F. Bellī [*J.-F. Bellis*] un M. Favarts [*M. Favart*], *avocats*,

prasītāja lietā T-111/05,

pret

Eiropas Kopienu Komisiju, ko lietā T-101/05 pārstāv E. Velans [*A. Whelan*] un F. Amato [*F. Amato*] un lietā T-111/05 sākotnēji pārstāvēja O. Beinē [*O. Beynet*] un M. Amato [*M. Amato*], pēc tam — K. Lūiss [*X. Lewis*] un Amato, pārstāvji,

atbildētāja,

[*] Tiesvedības valoda — angļu un franču.

par prasību atcelt tiesību aktu vai samazināt naudas sodus, kas prasītājām noteikti ar Komisijas 2004. gada 9. decembra Lēmumu 2005/566/EK par EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-2/37.533 — Holīna hlorīds) (kopsavilkums OV 2005, L 190, 22. lpp.).

EIROPAS KOPIENU
PIRMĀS INSTANCES TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētāja amata izpildītājs A. V. H. Meijs [*A. W. H. Meij*], tiesneši N. Dž. Forvuds [*N. J. Forwood*] un S. Papasavs [*S. Papasavvas*],

sekretāre K. Kanca [*C. Kantza*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2007. gada 13. februāra tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Prāvas priekšvēsture un apstrīdētais lēmums

1 Ar 2004. gada 9. decembra Lēmumu 2005/566/EK par EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-2/37.533 — Holīna hlorīds) (kopsavilkums OV 2005, L 190, 22. lpp., turpmāk tekstā — "Lēmums") Komisija konstatēja, ka vairāki uzņēmumi bija pārkāpuši EKL 81. panta 1. punktu un Līguma

par Eiropas Ekonomikas zonu (EEZ) 53. pantu, esot aizliegtu vienošanos dalībniekiem un piedaloties saskaņotās darbībās, kuru mērķis bija cenu noteikšana, tirgu sadalīšana un saskaņota rīcība, kas vērsta pret konkurentiem EEZ holīna hlorīda sektorā (Lēmuma 1. punkts).

2 Attiecībā uz konkrēto produktu — Komisija precizē, ka holīna hlorīds ietilpst ūdenī šķīstošo komplekso B vitamīnu grupā (B4 vitamīns). Tas galvenokārt tiek izmantots dzīvnieku (putnu un cūku) pārtikas ražošanas nozarē kā uztura bagātinātājs. Tas tiek pārdots vai nu kā 70 % ūdens šķīdums vai pulverizētā veidā uz dehidratizētu graudu vai silicīta bāzes 50–60 % apmērā. Holīna hlorīda daļa, kas netiek izmantota kā uztura bagātinātājs dzīvniekiem, tiek rafinēta, lai iegūtu tīrāku (farmaceitiskas kvalitātes) produktu. Bez ražotājiem holīna hlorīda tirgus skar, pirmkārt, pārstrādātājus, kuri produktu šķidrā veidā iepērk no ražotājiem un vai nu uz ražotāja, vai paši uz sava rēķina to pārstrādā holīna hlorīdā, un, otrkārt, izplatītājus.

3 No apstrīdētā lēmuma 3. apsvēruma izriet, ka Komisija ir uzsākusi izmeklēšanu pasaules holīna hlorīda sektorā pēc tam, kad tā no amerikāņu ražotāja *Bioproducts* 1999. gada aprīlī bija saņēmusi apžēlošanas lūgumu. Izmeklēšana aptvēra laika periodu no 1992. līdz 1998. gada beigām. Lēmuma 45. apsvērumā Komisija norāda, ka Kanādas ražotājs *Chinook* 1998. gada 25. novembrī un 3. un 16. decembrī jau bija sazinājies ar Komisiju jautājumā par šo aizliegto vienošanos, taču Komisija šajā laikā vēl nebija uzsākusi izmeklēšanu.

4 Kas attiecas uz EEZ, attiecīgā aizliegtā vienošanās saskaņā ar Lēmuma 64. apsvērumu tika īstenota divos dažādos, taču savstarpēji cieši saistītos līmeņos: pasaules līmenī un Eiropas līmenī. Pasaules līmenī laika periodā no 1992. gada jūnija līdz 1994. gada aprīlim ražotāji *Bioproducts* (Amerikas Savienotās Valstis), *Chinook*

(Kanāda), *Chinook Group Limited* (Kanāda), *DuCoa* (Amerikas Savienotās Valstis), piecas *Akzo Nobel* (Nīderlande) uzņēmumu grupas sabiedrības un prasītājas ir (tieši vai netieši) piedalījušās pret konkurenci vērstajās darbībās. Šo darbību mērķis pēc būtības bija cenu paaugstināšana pasaules mērogā, it īpaši — EEZ, un pārstrādātāju kontrole, it īpaši — EEZ, lai nodrošinātu, ka tie neapdraud to cenu palielināšanos, par kurām panākta vienošanās, un lai sadalītu pasaules tirgus, Ziemeļamerikas ražotājiem aizejot no Eiropas tirgus un savukārt Eiropas ražotājiem aizejot no Ziemeļamerikas tirgus. Komisija identificē deviņas aizliegtās vienošanās sanāksmes pasaules līmenī no 1992. gada jūnija (Mehiko [*Mexico*], Meksika) līdz 1994. gada aprīlim (Džohora Baru [*Johor Bahru*], Malaizija). Visnozīmīgākā sanāksme bija 1992. gada novembra sanāksme Ludvigshāfenā (Vācija).

5 Vienīgi Eiropas ražotāji (*BASF AG*, *UCB SA* un piecas *Akzo Nobel* grupas sabiedrības) piedalījās sanāksmēs, kas ilga no 1994. gada marta līdz 1998. gada oktobrim un ar ko aizliegto vienošanos īstenoja Eiropas līmenī. Komisija identificē 15 šādas sanāksmes no 1994. gada marta sanāksmes Šotēnā [*Schoten*] (Beļģija) līdz 1998. gada oktobra sanāksmei Briselē (Beļģija) vai Āhenā [*Aachen*] (Vācija). Saskaņā ar Lēmuma 65. apsvērumu šīs sanāksmes ir kalpojušas tam, lai īstenotu aizliegto vienošanos, kas bija noslēgta pasaules līmenī. To priekšmets bija regulāra cenu paaugstināšana visā EEZ līdz ar tirgu sadalīšanu un individuālu klientu sadalīšanu, kā arī pārstrādātāju kontrole Eiropā, lai saglabātu augstu cenu līmeni.

6 Saskaņā ar Komisijas vērtējumu attiecībā uz EEZ gan pasaules līmeņa vienošanās, gan Eiropas līmeņa vienošanās ietilpst globālā projektā, kas ir noteicis aizliegtās vienošanās dalībnieku darbības virzienu un ierobežojis to individuālo rīcību uzņēmējdarbībā, lai tiektos uz vienotu pret konkurenci vērstu ekonomisku mērķi, proti, izkropļot parastos konkurences noteikumus EEZ. Tāpēc Komisija uzskata, ka ir atbilstoši pasaules un Eiropas līmenī noslēgtās vienošanās uzskatīt par vienotu kompleksu un turpinātu pārkāpumu, kas skar EEZ un kurā Ziemeļamerikas ražotāji ir piedalījušies noteiktu laika periodu, bet Eiropas ražotāji — visu attiecīgo laika periodu.

7 Kas attiecas uz Lēmuma adresātu identificēšanu, Komisija Lēmuma 166. apsvērumā ir precizējusi, ka par pārkāpumu jāatbild ir piecām *Akzo Nobel* grupas sabiedrībām (turpmāk tekstā kopā dēvētām — "*Akzo Nobel*"), *BASF*, *Bioproducts*, *Chinook*, *DuCoa* un *UCB*. Savukārt *Ertisa*, Spānijas sabiedrībai, kam pieder 50 % Spānijas tirgus, Lēmums adresēts netika, Komisijai Lēmuma 178. apsvērumā norādot, ka pierādījumi kopumā nebija pietiekami, lai atzītu šo sabiedrību atbildīgu par apgalvotajiem faktiem.

8 Lēmuma 3. punktā Komisija uzņēmumiem, kas bija Lēmuma adresāti, uzdeva nekavējoties izbeigt Lēmuma 1. punktā minētos pārkāpumus, ciktāl uzņēmumi tos nebija izbeiguši, kā arī turpmāk atturēties no visām darbībām vai konstatētajiem pārkāpumiem, un visiem pasākumiem ar identisku vai līdzvērtīgu mērķi vai sekām.

9 Attiecībā uz naudas sodu noteikšanu — Komisija uzskatīja, ka Ziemeļamerikas ražotāji (*Bioproducts*, *Chinook* un *DuCoa*) bija savu dalību pārkāpumā izbeiguši, vēlākais, 1994. gada 20. aprīlī, pēc Džohora Baru sanāksmes (skat. iepriekš 4. punktu). Saskaņā ar Lēmuma 165. apsvērumu Komisijas rīcībā nebija pierādījumu, kas norādītu, ka būtu notikušas citas sanāksmes vai saziņa, kurā būtu piedalījušies Ziemeļamerikas ražotāji un ar kā palīdzību tie būtu noteikuši cenas attiecībā uz EEZ vai apstiprinājuši savu sākotnējo apņemšanos neveikt eksportu uz Eiropu. Ievērojot, ka Komisijas pirmais tiesību akts attiecībā uz šo pārkāpumu ir datēts ar 1999. gada 26. maiju, tas ir, vairāk nekā piecus gadus pēc Ziemeļamerikas ražotāju piedalīšanās, Komisija nav šiem ražotājiem noteikusi nekādu naudas sodu atbilstoši 1. pantam Padomes 1974. gada 26. novembra Regulā (EEK) Nr. 2988/74 attiecībā uz noilguma termiņiem procesuālās darbībās un sankciju piemērošanā atbilstīgi Eiropas Ekonomikas kopienas transporta un konkurences noteikumiem (OV L 319, 1. lpp.) un 25. pantam Padomes 2002. gada 16. decembra Regulā (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

10 Savukārt, tā kā Eiropas ražotāju līdzdalība ir ilgusi līdz 1998. gada 30. septembrim, Komisija tiem ir noteikusi naudas sodu kopumā 66,34 miljonu EUR apmērā.

11 Naudas soda apmēru Komisija noteica, piemērojot Pamatnostādnes sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp., turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes"), kā arī Paziņojumu par naudas sodu neuzlikšanu vai to lieluma samazināšanu lietās, kas skar aizliegtas vienošanās (OV 1996, C 207, 4. lpp., turpmāk tekstā — "1996. gada paziņojums par sadarbību").

12 Lēmuma 187. apsvērumā Komisija ir uzskaitījusi vispārējos kritērijus, uz kuru pamata tā ir veikusi naudas soda apmēra noteikšanu. Tā ir izteikusi nodomu ņemt vērā visus izskatāmā gadījuma apstākļus, it īpaši pārkāpuma smagumu un ilgumu, lai naudas sodam būtu pietiekami atturoša iedarbība, katrā atsevišķā gadījumā novērtēt lomu, kāda bijusi katram uzņēmumam, kas ir pārkāpuma dalībnieks, īpaši ņemt vērā vainu pastiprinošus vai mīkstinošus apstākļus, un, attiecīgā gadījumā, piemērot Paziņojumu par sadarbību.

13 Attiecībā uz pārkāpuma smagumu, Komisija ir ņēmusi vērā tā raksturu (cenu noteikšana, tirgu sadalīšana, klientu sadale, saskaņota rīcība pret konkurentiem), pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu tādēļ, ka tas īstenots, kā arī konkrētā ģeogrāfiskā tirgus lielumu (visa EEZ), lai secinātu, ka uzņēmumi, kas ir Lēmuma adresāti, bija izdarījuši ļoti smagu EKL 81. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta pārkāpumu (Lēmuma 190.–198. apsvērums). Atbilstoši Pamatnostādnēm šis pārkāpuma smagums attaisno tāda naudas soda noteikšanu, kas pārsniedz 20 miljonus EUR.

Tomēr Lēmuma 199. apsvērumā Komisija ir paziņojusi, ka tā ņēma vērā holīna hlorīda tirgus EEZ samērā nelielo vērtību (52,6 miljoni EUR 1997. gadā, kas bija pēdējais pilnais pārkāpuma norises gads).

14 Lai noteiktu naudas soda sākuma summu, Komisija paziņoja, ka tā izmantos atšķirīgu attieksmi pret sabiedrībām, pret kurām izvirzīta apsūdzība, lai ņemtu vērā to faktisko ekonomisko kapacitāti nodarīt būtisku kaitējumu konkurencei. Tādējādi, ņemot vērā, ka pārkāpums sākās pasaules līmenī ar Ziemeļamerikas sabiedrību līdzdalību, kuras apņēmās aiziet no Eiropas tirgus, Komisija uzskatīja, ka, nosakot uzņēmumu attiecīgo nozīmi, ir jābalstās uz uzņēmumu, kas bija pārkāpuma dalībnieki, pasaules tirgus daļām (Lēmuma 200. un 201. apsvērums).

15 Tādējādi, pamatojoties uz pasaules tirgus daļām 1997. gadā, Komisija *Chinook* iedalīja pirmajā kategorijā ar tirgus daļu 19,3 % apmērā, *DuCoa* — otrajā kategorijā ar 16,3 %, *UCB*, *Bioproducts* un *Akzo Nobel* — trešajā kategorijā ar, attiecīgi, tirgus daļām 13,4 %, 12,2 % un 12 % apmērā, bet *BASF* — ceturtajā kategorijā ar tirgus daļu 9,1 % apmērā. Pēc šīs iedalīšanas kategorijās sākuma summas tika noteiktas šādos apmēros: 12,9 miljoni EUR *UCB* un 9,4 miljoni EUR *BASF*. Šīs sākuma summas tika aprēķinātas, balstoties uz sākuma summu pirmajai kategorijai 20 miljonu EUR apmērā (Lēmuma 201. un 202. apsvērums).

16 Lai nodrošinātu pietiekamu preventīvu iedarbību, Komisija, ievērojot prasītāju apgrozījumu 2003. gadā (trīs miljardi EUR *UBC* un 33,4 miljardi EUR — *BASF*), sākuma summai piemēroja palielinājuma koeficientu 2 (Lēmuma 203. apsvērums).

17 Turpinot, Komisija sākuma summu, kāda tā noteikta pēc palielinājuma koeficienta piemērošanas, palielināja par 10 % par katru pilnu pārkāpuma norises gadu un par 5 % par katru papildu periodu, kas ilgst sešus mēnešus vai vairāk, taču mazāk nekā gadu. Tā kā pārkāpums bija ildzis vismaz piecus gadus un 11 mēnešus (no 1992. gada 13. oktobra līdz 1998. gada 30. septembrim), Komisija sākuma summu palielināja par 55 %. Tādējādi noteiktā naudas soda pamata summa sasniedza 29,14 miljonus EUR attiecībā uz *BASF* un 20 miljonus EUR attiecībā uz *UCB* (Lēmuma 206. un 207. apsvērums).

18 Pret *BASF* izvirzīts viens vainu pastiprinošs apstāklis — par recidīvu — tādēļ, ka par *BASF* jau divas reizes tikuši pieņemti lēmumi, kuros noteikts aizliegums sakarā ar tāda paša veida pret konkurenci vērstām darbībām. Tas attiecas uz Komisijas 1969. gada 24. jūlija Lēmumu 69/243/EEK par procedūru saskaņā ar EKL [81.] pantu (IV/26.267 — Krāsvielas) (OV L 195, 11. lpp.) un Komisijas 1994. gada 27. jūlija Lēmumu 94/599/EK par EKL [81.] panta piemērošanu (IV/31.865 — PVC) (OV L 239, 14. lpp.). Šis apstāklis izraisīja *BASF* uzliktā naudas soda sākuma summas palielināšanu par 50 % — līdz 43,71 miljonam EUR (Lēmuma 208. un 219. apsvērums).

19 Pēc tam, kad Komisija bija noraidījusi virkni prasītāju izvirzītu argumentu attiecībā uz vainu mīkstinošiem apstākāķļiem, saistībā ar agru pārkāpuma izbeigšanu, vienošanos nepiemērošanu, izmeklēšanas ilgo norisi, krīzes situāciju sektorā un disciplinārus pasākumus, kas veikti pret pārkāpumā iesaistītajiem darbiniekiem, lai īstenotu atbilstības nodrošināšanas programmu, tā samazināja *UCB* noteikto naudas sodu par efektīvu sadarbību 1996. gada paziņojuma par sadarbību ietvaros. Konkrētāk, tieši *UCB* bija sabiedrība, kas 1999. gada 26. jūlijā bija informējusi Komisiju par pārkāpuma pastāvēšanu Eiropas līmenī, paziņojot par deviņām sanāksmēm, kas bija noturētas laika periodā starp 1994. gada martu un 1998. gada oktobri, kamēr Komisijai bija informācija vienīgi par aizliegto vienošanos pasaules līmenī. Šī apstākļa dēļ tika noteikts naudas soda pamata summas samazinājums par 25,8 %, nosakot to 14,84 miljonu EUR apmērā (Lēmuma 218. un 219. apsvērums).

20 Attiecībā uz 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu, Komisija Lēmuma 220. apsvērumā precizē, ka visas prasītājas ir sadarbojušās ar Komisiju dažādās procesa stadijās.

21 Atbildot uz 1999. gada 26. maija lūgumu sniegt informāciju *BASF* (pirmā no trim Eiropas ražotājiem, kas brīvprātīgi nosūtīja pierādījumus) 1999. gada 15. jūnijā iesniedza ziņojumu, kura G daļa attiecās uz holīna hlorīdu. Tomēr, tā kā izvirzītie jautājumi uz šo produktu neattiecas, Komisija Lēmuma 221. apsvērumā ir uzskatījusi, ka minētā ziņojuma G sadaļa jākvalificē kā brīvprātīga pierādījumu paziņošana 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļas izpratnē. Tas pats attiecas uz dokumentiem, ko *BASF* iesniedza 1999. gada 23. jūnijā un kas ietvēra pierādījumus par Ludvigshāfenā noturēto sanāksmi (Lēmuma 221. apsvērums).

22 Attiecībā uz to pierādīšanas vērtības novērtējumu, Komisija uzsver, ka ar *Chinook* un *Bioproducts* jau iesniegtie pierādījumi acīmredzami bija pietiekami, lai kalpotu par izšķirošu pierādījumu 1996. gada paziņojuma par sadarbību B sadaļas izpratnē. Tieši pierādījumi, ko *Bioproducts* iesniedza 1999. gada 7. maijā, esot ļāvuši Komisijai 1999. gada 22. jūnijā nosūtīt informācijas pieprasījumu, kas īpaši attiecās uz holīna hlorīdu. Tomēr *BASF* ziņojuma G sadaļu, neraugoties uz tās ierobežoto vērtību, varētu uzskatīt par pierādījumu, kas apstiprina pārkapumu pasaules līmenī 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļas izpratnē. Kas attiecas uz vienošanos Eiropas līmenī, Komisija uzsver, ka *BASF* ir aprobežojusies ar to, ka paziņoja — neraugoties uz Eiropas ražotāju centieniem, faktiski nav noslēgts vai piemērots neviens nolīgums. Attiecībā uz *BASF* 1999. gada 16. jūlija paziņojumu, tas neietvēra pierādījumus, kas veicinātu pārkāpuma konstatēšanu, un šis paziņojums katrā gadījumā bija atbilde uz 1999. gada 22. jūnija informācijas pieprasījumu. Attiecībā uz pārējo — Komisija norāda, ka *BASF* 2002. gada 4. novembra paziņojumam, atbildot uz 2002. gada 30. augusta informācijas pieprasījumu, ir bijusi tikai ļoti ierobežota vērtība attiecībā

uz divām sanāksmēm. Turklāt *BASF* pēc paziņojuma par iebildumiem saņemšanas informēja Komisiju, ka neapstrīd apstākļus pēc būtības. Uz šo pierādījumu pamata Komisija naudas sodu samazināja par 20 % no apmēra, kas citādi būtu noteikts *BASF* (Lēmums 221.–226. apsvērums).

23 Kas attiecas uz *UCB*, Komisija ir atzinusi, ka 1999. gada 26. jūlijā iesniegtā informācija (skat. iepriekš 19. punktu) bija būtiski nozīmīgs ieguldījums, konstatējot pārkāpumu Eiropas līmenī, kaut arī netika iesniegts neviens dokuments, kas būtu datēts ar datumu laika periodā no 1995. līdz 1998. gadam. Savukārt Komisija neuzskatīja, ka tāda pati vērtība būtu bijusi 1999. gada 21. septembra papildu paziņojumam. Turklāt tāpēc, ka tika apstrīdēta dalība aizliegtās vienošanās pasaules līmenī, Komisija atteicās piemērot samazinājumu par faktu neapstrīdēšanu pēc būtības. Šo iemeslu dēļ Komisija, balstoties uz 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļu, samazināja *UCB* naudas sodu par 30 % no naudas soda apmēra, kas tai citādi būtu noteikts (Lēmuma 227.–231. apsvērums).

24 Pēc procedūras prasītājām noteikto naudas sodu apmēri bija šādi:

— *BASF* — 34,97 miljoni EUR;

— *UCB* — 10,38 miljoni EUR.

Process un lietas dalībnieku prasījumi

25 Ar prasības pieteikumiem, kas Pirmās instances tiesas kancelejā iesniegti 2005. gada 25. februārī (lieta T-111/05 *UCB*/Komisija) un 2005. gada 1. martā (lieta T-101/05 *BASF*/Komisija) prasītājas ir cēlušas šo prasību.

26 Ar pieteikumu, kas Pirmās instances tiesā iesniegts 2005. gada 2. martā (reģistrēts ar numuru T-112/05) *Akzo Nobel*, kas arī bija Lēmuma adresāte, cēla prasību par šo lēmumu.

27 Ar 2006. gada 25. jūlija vēstuli, kas nosūtīta, atbildot uz rakstveida jautājumu, *BASF* informēja Pirmās instances tiesu, ka tā atsakās no pirmā un septītā pamata.

28 Ar 2006. gada 7. septembra rīkojumu Pirmās instances tiesas otrās palātas priekšsēdētājs pēc lietas dalībnieku uzklausīšanas nolēma atbilstoši Pirmās instances tiesas reglamenta 50. pantam apvienot lietas T-101/05 un T-111/05, kā arī lietu T-112/05 mutvārdu procesā un galīgā sprieduma taisīšanai.

29 Pēc tiesneša referenta ziņojuma Pirmās instances tiesa nolēma uzsākt mutvārdu procesu un saistībā ar procesa organizatoriskajiem pasākumiem lietas dalībniekiem uzdeva vienu rakstveida jautājumu.

30 Pēc lietas dalībnieku uzklausīšanas tiesas sēdē šajā sakarā Pirmās instances tiesa nolēma lietu T-112/05 nodalīt no lietām T-101/05 un T-111/05 galīgā sprieduma taisīšanai atbilstoši Pirmās instances tiesas reglamenta 50. pantam.

31 Lietā T-101/05 *BASF* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— atcelt vai būtiski samazināt ar Lēmumu noteikto naudas sodu;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un citus izdevumus, kas tai radušies saistībā ar šo lietu;

— veikt citus pasākumus, ko Pirmās instances tiesa uzskatītu par atbilstošiem.

32 Lietā T-111/05 *UCB* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— atcelt Lēmumu vai vismaz atcelt naudas sodu vai nozīmīgi samazināt to;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

33 Komisijas prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

— noraidīt prasību;

— piespriest prasītājām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

1. *Ievada apsvērumi*

34 *BASF*, apstrīdot Komisijas vērtējumu, izvirza piecus pamatus, kas saistīti ar, pirmkārt, noteiktā naudas soda atturošo apjomu, otrkārt, ar tā apmēra palielināšanu par recidīvu, treškārt, ar tās sadarbību administratīvās procedūras laikā, ceturtkārt, par vispārējo samazinājumu, kas tai esot bijis jāpiešķir neatkarīgi no 1996. gada paziņojuma par sadarbību, un, piektkārt, ar to, ka pasaules un Eiropas vienošanās kvalificēta kā vienots un turpināts pārkāpums.

35 Savukārt *UCB* izvirza trīs pamatus, kas saistīti ar kļūdu, kvalificējot pasaules un Eiropas līmeņa vienošanos kā vienotu un turpinātu pārkāpumu, ar nepareizu 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu, un, pakārtoti, ar šī paziņojuma pārkāpumu, pat pieņemot, ka Pirmās instances tiesa pasaules un Eiropas līmeņa vienošanos varētu uzskatīt par vienotu un turpinātu pārkāpumu.

36 Vispirms ir jāizvērtē četri pirmie *BASF* pamati, pēc tam ir jāizvērtē, cik pamatoti ir argumenti, kas izvirzīti, pamatojot abām sabiedrībām kopējo pamatu par pārkāpuma vienoto un turpināto raksturu, un, visbeidzot, ir jāizvērtē *UCB* otrais un trešais pamats.

2. *Par pirmo BASF izvirzīto pamatu, kas saistīts ar Regulām Nr. 17 un Nr. 1/2003, kā arī Pamatnostādņu pārkāpumu, palielinot naudas sodu par 100 %, preventīvas iedarbības nodrošināšanai*

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

37 Savā prasības pieteikumā *BASF* ir izvirzījusi trīs iebildumus pret naudas soda palielināšanu preventīvas iedarbības nodrošināšanai. Pirmkārt, šī palielināšana esot pretrunā Padomes 1962. gada 6. februāra Regulai Nr. 17, Pirmā Regula par [EKL 81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.), un Regulai Nr. 1/2003, kā arī leģitīmas cerības, kas izriet no Pamatnostādnēm. Otrkārt, Komisija neesot pārbaudījusi, vai, ievērojot *BASF* uzvedību, palielinājums šajā sakarā bija vajadzīgs. Treškārt, šis palielinājums neesot saderīgs ar 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu.

38 Tiesas sēdē *BASF* atteicās no šī pamata pirmā un trešā iebilduma. Saistībā ar otro iebildumu tā apgalvoja, ka Komisijai, pirms tā palielina naudas sodu preventīvas iedarbības nodrošināšanai, ir jāizvērtē, vai šāds palielinājums ir nepieciešams attiecīgajam uzņēmumam, ievērojot iespēju, ka tas izdarīs recidīvu. Sabiedrības lielums esot apstāklis, kam nav nozīmes šajā vērtējumā. Savukārt citi apstākļi varot norādīt, kāda būs uzņēmuma uzvedība nākotnē. Lielam uzņēmumam preventīvi pasākumi esot nepieciešami mazāk tāpēc, ka, piemēram, pret to var uzsākt grupas lietas vai tāpēc, ka iespējamās sekas ietekmē tā vērtību biržā. Preventīvu pasākumu nepieciešamību nevarot vērtēt, balstoties uz uzņēmuma vispārējo lielumu, bet tā jābalsta uz tā konkrēto attieksmi. Komisija šo palielinājumu esot pamatojusi, vienīgi minot *BASF* tirdzniecības apgrozījumu visā pasaulē.

39 Tā kā tieši naudas soda galīgais apmērs ļaujot noteikt, vai sankcija ir tāda, kas atturēs uzņēmumu no pārkāpumu izdarīšanas nākotnē, *BASF* uzskata, ka naudas

soda palielināšanas nepieciešamība, lai novērstu turpmāku pārkāpumu izdarīšanu, esot jānovērtē naudas soda aprēķināšanas beigās, nevis vidējā stadijā. Turklāt šāds naudas soda palielinājums esot jāizskaidro (Paziņojumā par iebildumiem un lēmumā), norādot uz katras sabiedrības attieksmi. Turklāt Komisijai esot pienākums ņemt vērā naudas sodus, kas attiecīgajam uzņēmumam lēmuma pieņemšanas brīdī ir bijis jāmaksā trešās valstīs par līdzīgu tiesību normu pārkāpumu. *BASF* piebilst, ka Komisija kļūdaini piemērojusi naudas soda palielinājumu, balstoties uz darbībām citos, pilnīgi neatkarīgos tirgos. *BASF* uzsver, ka tās gadījumā nav nepieciešams nekāds papildu palielinājums, lai novērstu turpmāku pārkāpumu izdarīšanu. Faktiski pēc Komisijas 2001. gada 21. novembra Lēmuma 2003/2/EK par EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-1/37.512 — Vitamīni) (OV 2003, L 6, 1. lpp.) *BASF* esot veikusi bezprecedenta pasākumus, lai nodrošinātu, ka šāda veida prettiesiskas darbības nākotnē neatkārtojas, ko tā esot izskaidrojusi, atbildot uz Paziņojumu par iebildumiem. Tās sadarbība administatīvā procesa laikā, kā arī naudas sodi, kas tai bijis jāmaksā trešās valstīs pēc vitamīnu lietas, apliecinot, ka nepastāv nekāda nepieciešamība novērst turpmākus pārkāpumus. Lēmumā neesot elementu, kas varētu atspēkot *BASF* argumentāciju.

40 Saskaņā ar *BASF* viedokli, ja Komisija uzskata, ka atturēšana no turpmākas pārkāpumu izdarīšanas ir pārkāpuma smaguma sastāvdaļa, nevis katra uzņēmuma individuālās uzvedības elements, tā tomēr nav izskaidrojusi, kāpēc noteiktiem uzņēmumiem tiek piemēroti palielinājumi, lai novērstu turpmāku pārkāpumu izdarīšanu, bet citiem — nē. *BASF* piebilst, ka, ievērojot vēsturi un izskatāmās lietas saistību ar iepriekš 39. punktā minēto vitamīnu lietu, Lēmumu 2003/2 nevarētu uzskatīt par vērā ņemamu, aprēķinot *BASF* naudas sodu vai novērtējot jautājumu par atturēšanu no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas, jo Komisija nav izskaidrojusi, kāpēc tā nav kopā — viena lēmuma ietvaros — apskatījusi aizliegtās vienošanās par vitamīniem.

41 Atbildot uz Komisijas argumentu, ka nevainīguma prezumpcija radītu šķērsli vērtējumam par pārkāpjošu uzvedību nākotnē, *BASF* uzsver, ka atbilstošais jautājums ir par to, vai uzņēmumam, kas apzinās savas uzvedības prettiesisko raksturu un veic

pasākumus, kas domāti tās atkārtošanās novēršanai, ir nepieciešami papildu pasākumi, kas novērš turpmāku pārkāpumu izdarīšanu. Šim vērtējumam nav saistības ar nevainīguma prezumpciju.

42 Komisija apstrīd šī pamata pamatotību.

Pirmās instances tiesas vērtējums

43 Jāatgādina, ka Regulas Nr. 17 15. pantā un Regulas Nr. 1/2003 23. pantā paredzēto sankciju mērķis ir izskaust prettiesiskas darbības, kā arī novērst to atkārtotu izdarīšanu. Tātad prevencija ir viens no naudas soda mērķiem (Pirmās instances tiesas 2006. gada 15. marta spriedums lietā T-15/02 *BASF*/Komisija, Krājums, II-497. lpp., turpmāk tekstā — "spriedums Vitamīnu lietā", 218. un 219. punkts).

44 Pamatnostādnes šo mērķi izvirza 1.A punktā, kas paredz, ka "jānosaka tāds sodanaudas [naudas soda] apmērs, kas atturētu no turpmākām tamlīdzīgām darbībām".

45 Turklāt naudas sodu atturošais apjoms ir viens no elementiem, uz kuriem balstoties nosakāms pārkāpumu smagums (Tiesas 1997. gada 17. jūlija spriedums lietā C-219/95 P *Ferriere Nord*/Komisija, *Recueil*, I-4411. lpp., 33. punkts).

46 Izskatāmajā lietā ir jānorāda, ka, lai *BASF* piemērotu naudas soda sākuma summas palielinājumu, Komisija nav veikusi vērtējumu iespējamībai, ka *BASF* veiks recidīvu. Faktiski, kā izriet no Lēmuma 203. apsvēruma (skat. iepriekš 16. punktu), tā ir ņēmusi vērā vienīgi šī uzņēmuma lielumu.

47 Tomēr ir jākonstatē — tas, ka nav veikts vērtējums iespējamībai, ka *BASF* veiks recidīvu, nekādi neietekmē šī palielinājuma likumīgumu. Kopienu judikatūrā vairākkārt ir atzīts, ka uzņēmuma lielums un ekonomiskā ietekme ir atbilstoši vērtējuma kritēriji, pēc kuriem noteikt naudas soda apmēru. To var izmantot kā rādītāju, nosakot, kāda varēja būt uzņēmuma ietekme tirgū (skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu Vitamīnu lietā, 233.–236. punkts un tajos minētā judikatūra).

48 Kas attiecas uz stadiju, kurā izvērtējama nepieciešamība piemērot koeficientu, lai nodrošinātu preventīvu iedarbību, ir pietiekami norādīt, ka no turpmākiem pārkāpumiem atturošas iedarbības prasībām ir jābūt pamatā visam naudas soda noteikšanas procesam, nevis tikai naudas soda aprēķinam konkrētā stadijā (iepriekš 43. punktā minētais spriedums Vitamīnu lietā, 238. punkts).

49 Attiecībā uz nepieciešamību šādu koeficientu piemērot izskatāmās lietas apstākļiem, ir svarīgi norādīt, ka *BASF* 2003. gadā ir realizējusi vispārējo tirdzniecības apgrozījumu 33,4 miljardu EUR apmērā, kas liecina par šī uzņēmuma nozīmīgo lielumu, kas būtiski pārsniedz *UCB* un *Akzo Nobel* lielumu.

50 No iepriekš minētā izriet, ka Komisija nav pārkāpusi Regulas Nr. 17 un 1/2003. Turklāt tā nav atkāpusies no Pmatnostādnēm, uzskatot, ka, ievērojot *BASF* lielumu, no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošas iedarbības mērķiem ir nepieciešams dubultot naudas soda sākuma summu, palielinot to no 9,4 līdz 18,8 miljoniem EUR.

51 Kas attiecas uz pasākumiem, ko *BASF* veikusi, lai novērstu recidīvu, sadarbība, kuras ietvaros tā iesniedza pierādījumus, un tās notiesājošie nolēmumi trešās valstīs, ir jāizvērtē, kādā mērā šie apstākļi prasīja, lai Komisija samazinātu naudas sodu saistībā ar novērtējumu no turpmāku pārkāpumu izdarīšanas atturošas iedarbības vērtējumam attiecībā uz *BASF*.

52 Attiecībā uz *BASF* veiktajiem pasākumiem recidīva novēršanai ir jākonstatē, ka, neraugoties uz nozīmi, kāda ir atbilstības konkurences tiesību normām nodrošināšanas pasākumiem, tie neietekmē faktiski izdarīto pārkāpumu. Tādējādi tas, ka attiecīgais uzņēmums pieņem atbilstības nodrošināšanas programmu, nerada Komisijai pienākumu šī iemesla dēļ piešķirt tam naudas soda samazinājumu (iepriekš 43. punktā minētais spriedums Vitamīnu lietā, 266. un 267. punkts). Šādos apstākļos ir jānoraida arī apgalvojums, ka pēc naudas sodiem, kas noteikti ar Lēmumu 2003/2, nebija nepieciešamības atturēt *BASF* no turpmākas pārkāpumu izdarīšanas saistībā ar tās darbībām holīna hlorīda jomā. Faktiski naudas soda noteikšana *BASF* par dažādām pret konkurenci vērstām darbībām attiecībā uz citiem vitamīnu produktiem arī neietekmē faktiski izdarīto pārkāpumu un līdz ar to nerada Komisijai pienākumu šajā sakarā piešķirt samazinājumu.

53 Attiecībā uz notiesājošajiem nolēmumiem trešās valstīs, ir jānorāda, ka prevencijas mērķis, ko Komisijai ir tiesības censties sasniegt, nosakot naudas soda apmēru, paredz nodrošināt, lai uzņēmumi, veicot saimniecisko darbību Kopienas vai EEZ teritorijā, ievērotu Līgumos ietvertos konkurences tiesību noteikumus. Līdz ar to par Kopienu konkurences tiesību normu pārkāpumiem piemērota naudas soda preventīvo ietekmi nevar noteikt tikai atkarībā no sodāmā uzņēmuma īpašā stāvokļa, ne arī atkarībā no tā, vai uzņēmums ievēro ārpus EEZ esošās trešās valstīs spēkā esošus konkurences tiesību noteikumus (skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu Vitamīnu lietā, 269. punkts un tajā minētā judikatūra).

54 Kas attiecas uz *BASF* sadarbību administratīvajā procesā, Komisija ir atzinusi šīs sadarbības pastāvēšanu un ir to kompensējusi, piemērojot 1996. gada paziņojumu par sadarbību (šajā sakarā skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu Vitamīnu lietā, 268. punkts). Tāpēc jautājums, vai šo sadarbību, iespējams, varētu atalgot ar nozīmīgākiem naudas soda samazinājumiem, ir jāizvērtē saistībā ar trešo pamatu.

55 Līdz ar to pirmais pamats ir jānoraida.

3. *Par BASF izvirzīto otro pamatu, kas saistīts ar juridiskās drošības un samērīguma principa pārkāpumu, par 50 % palielinot naudas sodu recidīva dēļ, kā arī kļūdainu šī palielinājuma aprēķinu*

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

56 Ievadā *BASF* apgalvo, ka Regulas Nr. 17 un 1/2003 nepiedāvā skaidru juridisko pamatu naudas soda palielināšanai recidīva dēļ. Ievērojot, ka pārkāpumi, par kuriem *BASF* noteikts naudas sods 1969. un 1994. gadā, nekādi neesot ietekmējuši tā pārkāpuma smagumu vai ilgumu, kurš ir Lēmuma priekšmets, Komisija, tai ņemot vērā šo notiesāšanu, esot pārkāpusi juridiskās drošības principu. No Regulas Nr. 2988/74, Regulas Nr. 1/2003 25. panta, kā arī juridiskās drošības principa izrietot, ka sankcijai par recidīvu jābūt pakļautai noteikumiem par noilgumu, lai novērstu nonākšanu pie absurdiem rezultātiem, tādiem kā naudas soda nenoteikšana Ziemeļamerikas ražotājiem tādēļ, ka attiecībā uz to pārkāpjošajām darbībām, kas notikušas 1994. gadā, ir iestājies noilgums, kamēr *BASF* tiek noteiktas sankcijas par pārkāpumu, kas izdarīts 1964. gadā. Principā būtu neracionāli, ja vienai sabiedrībai nevarētu noteikt sankcijas par pārkāpumu, kas noticis pirms pieciem gadiem, lai gan tai varētu noteikt smagākas sankcijas par pārkāpumu, kam jau sen atpakaļ iestājies noilgums. Saskaņā

ar *BASF* viedokli, ja Pamatnostādnēs ir trūkumi, ciktāl tās neparedz laika periodu, pēc kura beigām agrāku pārkāpumu vairs nevar ņemt vērā, lai noteiktu, vai noticis recidīvs, dalībvalstu tiesību akti tomēr šādu ierobežojumu paredz. *BASF* uzskata — ja Lēmums 69/243 (skat. iepriekš 18. punktu) nav ņemts vērā saistībā ar naudas soda palielinājumu par recidīvu, ir jāatzīst vai nu ka šis palielinājums ir kļūdains, vai arī, kā arī uzskata Komisija, ka pirms 40 gadiem izdarītu pārkāpumu šajā sakarā ņemt vērā nevar.

57 Nepastāvot tiesību normai, kas paredzētu noilguma termiņu agrāku pārkāpumu ņemšanai vērā, lai konstatētu, vai noticis recidīvs, Komisijai, uzskata *BASF*, esot savas novērtēšanas pilnvaras jāizmanto saprātīgā un samērīgā veidā skaidri noteiktos un atbilstošos apstākļos. *BASF* apgalvo, ka šī tēze vēl jo vairāk attiecas uz gadījumu, ja agrākais pārkāpums ir izdarīts pirms ļoti ilga laika, kad Kopienas konkurences tiesību noteikumi bija maz zināmi un izprasti. *BASF* uzsver, ka otrais lēmums, ko Komisija norādījusi saistībā ar recidīvu, ir ticis pieņemts 1994. gadā un attiecās uz laika periodu no 1980. līdz 1984. gadam. Tomēr Komisija nevarot izmantot sava lēmumu pieņemšanas procesa ilgumu, lai saistībā ar recidīvu atsauktos uz tik seniem lēmumiem. Turklāt Komisija neesot noteikusi naudas soda palielinājumu par recidīvu Lēmumā 2003/2, kas būtu bijis pareizi.

58 Turklāt, saskaņā ar *BASF* viedokli, recidīva konstatēšana, balstoties uz darbībām, kas notikušas pirms vairāk nekā 20 gadiem, prasa, lai abi pārkāpumi būtu viena veida pārkāpumi, kas esot izslēgts, ja tie skarot atšķirīgus tirgus. Tomēr tas tā esot izskatāmajā lietā, jo krāsvielas (uz ko attiecas Lēmums 69/243), PVC (uz ko attiecas Lēmums 94/599) un holīna hlorīds attiecas uz pilnīgi atšķirīgiem tirgiem.

59 Katrā gadījumā attiecīgā palielinājuma aprēķināšana esot bijusi pretlikumīga tādēļ, ka Komisijai saskaņā ar Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija sprieduma lietā T-220/00 *Cheil Jedang*/Komisija (*Recueil*, II-2473. lpp.) 226. un 229. punktu palielinājums sakarā ar uzņēmuma lielumu vai prevencijas mērķi (skat. iepriekš 15. punktu) esot bijis jāpiemēro sākuma summai — 9,4 miljoniem EUR, nevis pamata summai — 29,14 miljoniem EUR (skat. iepriekš 17. un 18. punktu).

60 Komisija ievadā uzsver, ka tā, aprēķinot naudas sodu, nav ņēmusi vērā *BASF* dalību vitamīnu kartelī, par kuru pieņemts Lēmums 2003/2. Tā tāpat norāda, ka Lēmums 94/599 esot pieņemts tā pārkāpuma norises periodā, kurš skāra holīna hlorīdu. Turklāt tieši tādēļ, ka attiecīgā uzņēmuma uzvedība neuzlabojās, pastiprina tā atbildību saistībā ar lēmumu, ar kuru konstatēts jauns pārkāpums, lai arī cik ilgs laiks nebūtu pagājis no pirmā pārkāpuma līdz lēmumam, kurā uz to norādīts. Komisija neizprot, kādēļ apstāklis, ka *BASF* agrākie pārkāpumi skar citus tirgus, nevis holīna hlorīda tirgu, varētu kavēt piemērot attiecīgo palielinājumu, ievērojot, ka visu šo pārkāpumu raksturs ir bijis līdzīgs.

61 Kas attiecas uz juridiskās drošības principu, Komisija apgalvo, ka, nosakot naudas sodus, tā ņem vērā ne vien dažāda rakstura noteikumus, tādus kā samērīguma princips, bet arī atbilstoši judikatūrai atbilstošās normas par sankciju noteikšanu, tādus kā apstākļu, kas var pastiprināt vai mīkstināt atbildīgās personas vainu, atzīšana. Uzņēmums nevar prasīt, lai, aprēķinot naudas sodu, tiktu piemēroti atbildību mīkstinoši apstākļi un vienlaikus principā noraidīt iespēju tāpat ņemt vērā atbildību pastiprinošus apstākļus. Turklāt recidīvs ir tieši minēts Pamatnostādņu 2. sadaļas pirmajā ievilkumā kā atbildību pastiprinošs apstāklis, kā uz to vērsta *BASF* uzmanība Paziņojuma par iebildumiem 217. punktā.

62 Attiecībā uz agrāko pārkāpumu senumu, Komisija norāda, ka judikatūrā ir apstiprināts pamata summas palielinājums par 50 % sakarā ar recidīvu, balstoties uz pārkāpumu, par kuru pieņemts lēmums 20 gadus vēlāk, kas tai izskatāmajā lietā ļaujot ņemt vērā Lēmumu 94/599. Saskaņā ar Komisijas viedokli, ar šo pēdējo minēto lēmumu pietiek, lai noteiktu attiecīgo palielinājumu, pat neņemot vērā Lēmumu 69/243. Turklāt apstāklis, ka saistībā ar Lēmumu 2003/2 kā vainu pastiprinošs apstāklis nav ņemti vērā konkrēti agrāki pārkāpumi, nekavē Komisiju to darīt saistībā ar vēlāku lēmumu.

63 Kas attiecas uz iebildumu par kļūdainu palielinājuma aprēķinu, Komisija uzsver, ka *BASF* jauc naudas soda sākuma summu (skat. iepriekš 15. punktu) ar pamata summu (skat. iepriekš 17. punktu). Palielinājums vainu pastiprinošu apstākļu dēļ ir jāpiemēro šai pēdējai minētajai summai atbilstoši iepriekš 59. punktā minētajam spriedumam lietā *Cheil Jedang*/Komisija, un tieši to, norāda Komisija, tā ir izdarījusi izskatāmajā lietā.

Pirmās instances tiesas vērtējums

64 *BASF* arguments, ka recidīva gadījuma atzīšana prasa, lai pārkāpumi skartu vienu un to pašu preču tirgu, ir noraidāms kopumā. Faktiski pietiek ar to, ka Komisija saskaras ar pārkāpumiem, uz kuriem attiecas viena un tā pati EK līguma norma.

65 Turpinot, ir jānorāda, ka Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkts un Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkts ir atbilstošie juridiskie pamati, saskaņā ar kuriem Komisija var noteikt naudas sodus attiecībā uz uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām par EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem. Saskaņā ar šīm normām, lai noteiktu naudas

soda apmēru, ir jāņem vērā pārkāpuma ilgums un smagums. Pārkāpuma smagumu nosaka, atsaucoties uz virkni faktoru, attiecībā uz kuriem Komisijai ir plaša rīcības brīvība. Atbildību pastiprinošu apstākļu ņemšana vērā, nosakot naudas sodu, atbilst Komisijas uzdevumam nodrošināt atbilstību konkurences tiesību normām (Pirmās instances tiesas 2007. gada 8. februāra spriedums lietā C-3/06 P *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, I-1331. lpp., 24. un 25. punkts).

66 Turklāt, vērtējot izdarītā pārkāpuma smagumu, ir jāņem vērā iespējamais recidīvs (Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp., 91. punkts, un iepriekš 65. punktā minētais spriedums lietā *Groupe Danone*/Komisija, 26. punkts), un šis pēdējais minētais var attaisnot nozīmīgu naudas soda pamata summas palielinājumu (Pirmās instances tiesas 2003. gada 30. septembra spriedums lietā T-203/01 *Michelin*/Komisija, *Recueil*, II-4071. lpp., 293. punkts). Šīs judikatūras kontekstā ir jānoraida *BASF* apgalvojumi, ka, pirmkārt, šie agrākie pārkāpumi nekādi neietekmē attiecīgā pārkāpuma smagumu, un, otrkārt, ka nav skaidra juridiska pamata piemērot palielinājumu recidīva dēļ.

67 Attiecībā uz iebildumu, kas saistīts uz varbūtēju pienākumu atzīt iespējas ņemt vērā iespējamu recidīvu ierobežojumu laikā, ir jānorāda — tas, ka Regulā Nr. 17 un Regulā Nr. 1/2003 vai Pamatnostādnēs nav noteikts maksimālais termiņš recidīva konstatēšanai, nepārkāpj juridiskās drošības principu. Faktiski recidīva īpašo iezīmju konstatēšana un novērtēšana ir daļa no Komisijas novērtēšanas pilnvarām attiecībā uz to elementu izvēli, kas ņemami vērā, nosakot naudas sodu apmēru. Šajā sakarā Komisijai nevar būt saistošs iespējamais noilgums šādam konstatējumam. Šajā sakarā ir jānorāda, ka recidīvs ir būtisks apstāklis, kas Komisijai ir jānovērtē, jo tā ņemšana vērā pamudinātu uzņēmumus, kuriem ir tendence pārkāpt konkurences noteikumus,

mainīt savu uzvedību. Līdz ar to Komisija katrā atsevišķajā gadījumā var ņemt vērā apstākļus, kuri liecina par šādu tendenci, tostarp, piemēram, laiku, kas ir pagājis starp attiecīgajiem pārkāpumiem (iepriekš 65. punktā minētais spriedums lietā *Groupe Danone*/Komisija, 37.–39. punkts).

68 Izskatāmajā lietā Komisijas lēmumi sava vērtējuma attiecībā uz recidīvu pamatojumam (skat. iepriekš 18. punktu) parāda, ka *BASF* ir pārkāpusi konkurences jomas tiesību normas laika periodos no 1964. līdz 1967. gadam (cenu paaugstināšanās līmeņa un šīs paaugstināšanās piemērošanas noteikumu noteikšana krāsvielu sektorā) un no 1980. gada augusta līdz 1984. gada maijam ("mērķa" cenu un "mērķa" kvotu noteikšana un saskaņotu darbību plānošana, lai noteiktu cenu līmeni un uzraudzītu tā īstenošanu).

69 Ir jāuzskata, ka pēdējais no šiem pārkāpumiem pats par sevi varētu attaisnot *BASF* noteiktā naudas soda pamata summas palielināšanu par 50 % (šajā sakarā skat. iepriekš 66. punktā minēto spriedumu lietā *Michelin*/Komisija, 293. punkts).

70 Katrā gadījumā Pirmās instances tiesa uzsver, ka tās neierobežotās kompetences izmantošana var attaisnot tādu papildu informācijas elementu iesniegšanu un to ņemšanu vērā, kuru minēšanu kā tādu neprasa EKL 253. pantā paredzētais pamatošanas pienākums (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-248/98 P *KNP BT*/Komisija, *Recueil*, I-9641. lpp., 40. punkts).

71 Šajā sakarā tāpat ir jāņem vērā apstāklis, ka par *BASF* tāpat ir pieņemts Komisijas 1986. gada 23. aprīļa Lēmums 86/398/EEK par EKL [81.] panta piemērošanu (IV/31.149 — *Polypropylène*) (OV L 230, 1. lpp.). Pēc Pirmās instances tiesas 1991. gada 17. decembra sprieduma lietā T-4/89 *BASF*/Komisija (*Recueil*, II-1523. lpp.) *BASF* tika noteikts naudas sods 2,125 miljonu ECU apmērā par to, ka

tā bija aizliegtās vienošanās dalībniece un piedalījās saskaņotās darbībās uzņēmējdarbības politikas noteikšanai, mērķa cenu noteikšanai un tirgus sadalīšanai laika periodā no 1978. gada beigām vai 1979. gada sākuma līdz 1983. gada novembrim. Kad tā tika izjautāta tiesas sēdē, Komisija nevarēja izskaidrot šī lēmuma neminēšanu, lai arī tas ir minēts Paziņojuma par iebildumiem 29. punktā.

72 Ņemot vērā šo elementu, ir jākonstatē, ka laika periodā no 1964. līdz 1993. gadam *BASF* aptuveni 13 gadus acīmredzami pārkāpa konkurences tiesību noteikumus. No tā izriet, ka pamata summas palielinājums par 50 % ir atbilstošs.

73 Attiecībā uz kļūdainu aprēķinu palielinājumam recidīva dēļ, arī šis iebildums ir jānoraida, jo tas radies, *BASF* jaucot sākuma summas un pamata summas jēdzienus (skat. iepriekš 15.–17. punktu). Faktiski atbilstoši 229. punktam iepriekš 59. punktā minētajā spriedumā lietā *Cheil Jedang*/Komisija, uz kuru norādījusi *BASF*, pamatojot savu apgalvojumu, procenti, kas atbilst palielinājumiem vai samazinājumiem saistībā ar vainu pastiprinošiem vai mīkstinošiem apstākļiem, ir jāpiemēro naudas soda pamata summai, kas noteikta, balstoties uz pārkāpuma smagumu un ilgumu. Tieši to Komisija ir izdarījusi izskatāmajā lietā, kā to atklāj Lēmuma 219. apsvērums (skat. iepriekš 17. un 18. punktu). Katrā ziņā ir jāuzsver, ka izskatāmās lietas apstākļos *BASF* ierosinātā aprēķināšanas paņēmiena rezultātā tiktu iegūts tas pats rezultāts.

74 Tādējādi otrais pamats ir jānoraida pilnībā.

4. *Par trešo BASF izvirzīto pamatu, kas saistīs ar kļūdainu 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu*

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

75 *BASF* uzskata, ka tai piešķirtais samazinājums 20 % apmērā saskaņā ar 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļu (skat. iepriekš 22. punktu) ir pārāk mazs, ievērojot tās sadarbības apjomu. Saskaņā ar samērīguma principu Komisijai esot jāpiemēro samazinājumi, kas ir samērīgi katra uzņēmuma sadarbības apjomam. Atbilstoši Komisijas praksei *BASF* esot bijušas tiesības uz samazinājumu 10 % apmērā, jo tā nepastrīdēja tai inkriminētos faktus pēc būtības. No tā izrietot, ka tās agrīnā, pilnīgā un brīvprātīgā sadarbība, kas izpaudās ne tikai kā faktu neapstrīdēšana, esot pelnījusi samazinājumu, kas būtu nozīmīgāks par piešķirto samazinājumu 10 % apmērā.

76 Faktiski Lēmums neesot sniedzis objektīvu un precīzu pārskatu par *BASF* sadarbību, ciktāl tajā esot nepareizi aprakstīts noteiktu paziņojumu saturs, nav aprakstīti noteikti nozīmīgi šīs sadarbības aspekti un tāpat tas nav ļāvis novērtēt Komisijas vērtējumu noteiktiem sadarbības aspektiem. Šie trūkumi, uzskata *BASF*, tāpat apliecinot labas pārvaldības principa pārkāpumu.

77 Savus apgalvojumus pamatojot, *BASF* norāda, ka Komisija Lēmumā:

— nav norādījusi uz *BASF* 1999. gada 6. maija vēstuli, ar kuru tā Komisiju informēja par prettiesisku nolīgumu pastāvēšanu vitamīnu sektorā, par kuriem

izmeklēšanu bija uzsākušas Amerikas Savienoto Valstu iestādes, un lūdza noorganizēt sanāksmi, lai šo jautājumu apskatītu detalizēti. *BASF* uzskata, ka Komisija šo vēstuli ir pazaudējusi;

— nav norādījusi uz 1999. gada 17. maijā notikušo sanāksmi, kuras laikā tā aprakstīja virkni slepenu nolīgumu un iesniedza informāciju, kas nozīmīgi palīdzēja pārkāpuma konstatēšanā, kādēļ tika noslēgta vienošanās ar Amerikas Savienoto Valstu iestādēm, kura galīgi tika parakstīta 1999. gada 19. maijā un arī attiecās uz holīna hlorīdu;

— nav norādījusi uz prasītājas 1999. gada 21. maija vēstuli, ar kuru tā iesniedza dokumentus par Amerikas Savienotajās Valstīs veikto izmeklēšanu. *BASF* uzskata, ka Komisija šo vēstuli ir pazaudējusi;

— ir kļūdaini atspoguļojusi prasītājas 1999. gada 23. jūnija paziņojumu;

— ir nepilnīgi aprakstījusi 1999. gada 26. maija informācijas pieprasījumu, neņemot vērā to, ka gan 15. jūnija ziņojums, gan 1999. gada 23. jūnija paziņojums iesniegti brīvprātīgi;

— ir kļūdaini uzskatījusi prasītājas 1999. gada 16. jūlija paziņojumu par atbildi uz 1999. gada 22. jūnija informācijas pieprasījumu.

78 Neesot iespējams izskaidrot 1999. gada 6. maija vēstules un 1999. gada 17. maija sanāksmes neminēšanu, ievērojot, ka uz tām norādīts Lēmuma 2003/2 127. apsvērumā.

79 Tas, ka Komisija pazaudējusi nozīmīgus lietas materiālu elementus, esot tai liedzis gūt pilnīgu priekšstatu par *BASF* sadarbību. Tāpat *BASF* Komisijas lietas materiālos neesot varējusi atrast 1999. gada 6. un 21. maija vēstules, ne arī norādi (piezīmju vai Komisijas ierēdņu sagatavota protokola veidā) par 1999. gada 17. maija sanāksmi.

80 Komisijai iesniegto pierādījumu vērtību nevarot apšaubīt tādēļ, ka Komisija nav piekritusi papildu pierādījumu iesniegšanai mutvārdu liecību veidā, kā to ierosinājusi *BASF*, Komisijai uzstājot tikai uz rakstveida pierādījumu saņemšanu. Šī uzstājība esot *BASF* liegusi iespēju iesniegt svarīgu informāciju, ko prasītāja būtu varējusi iesniegt rakstveidā, ja Komisija būtu precizējusi savu nostāju, atbildot uz 1999. gada 6. maija vēstuli. Šāda Komisijas rīcība esot pretrunā labas pārvaldības principam.

81 Saskaņā ar *BASF* viedokli, Komisijai esot bijis jānodrošina pienācīga 1999. gada 17. maija sanāksmes protokola sagatavošana. Pat stenogrāfiskās piezīmes, ko saglabājusi persona, kas atbildīga par lietas materiāliem, parādot, ka sanāksme ir bijusi nozīmīga un ir detalizēti aptvērusi vairākus sektorus, tostarp holīna hlorīda sektoru, un Komisija to neapstrīdot. Piezīmju neietveršana holīna hlorīda lietas materiālos tāpat esot labas pārvaldības principa pārkāpums.

82 *BASF* apgalvo, ka tā šajā sanāksmē ir sniegusi informāciju, kas nozīmīgi palīdzējusi pārkāpuma konstatēšanā (slepeno nolīgumu, produktu un iesaistīto uzņēmumu

identificēšana, nolīgumu ilgums, neizbēgamās vienošanās ar ASV Tieslietu ministru noslēgšana, tostarp par holīna hlorīdu). *BASF* uzskata, ka to parāda 2005. gada 24. februāra paziņojums, ko sagatavojis tās juridiskais padomnieks J. Šolcs [*J. Scholz*], ko tā dēvē par "Šolca paziņojumu".

83 Pēc 1999. gada 17. maija sanāksmes *BASF* uzskatīja, ka ir paveikusi visu, lai saņemtu vislielāko samazinājumu, kāds iespējams saskaņā ar 1996. gada paziņojumu par sadarbību. Šajos apstākļos *BASF* uzskata, ka tās vēlākie paziņojumi vienīgi rakstveidā apliecināja mutvārdos paziņotu informāciju, kas prasa uzskatīt, ka rakstveida pierādījumi ir iesniegti šīs sanāksmes laikā. Visa šī informācija esot iesniegta brīvprātīgi, ko Komisija neesot ņēmusi vērā Lēmumā. Turklāt Komisija neapstrīdot, ka informāciju saskaņā ar 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļu varot iesniegt mutvārdos.

84 Attiecībā uz 1999. gada 15. jūnija ziņojumu — *BASF* uzsver, ka tas nav vis ticis nosūtīts, atbildot uz 1999. gada 26. maija informācijas pieprasījumu, bet gan pēc Komisijas izteiktā pieprasījuma sniegt rakstveida pierādījumus. Minētā ziņojuma sagatavošana esot uzsākta pirms šī informācijas pieprasījuma nosūtīšanas. Šo apstākli turklāt pierādot *BASF* 1999. gada 21. maija ziņojums. Turklāt šis ziņojums tāpat sniedzot informāciju par vitamīniem, kas nebija 1999. gada 26. maija pieprasījuma priekšmets, tādiem kā D3 vitamīns un karotenoīdi. Tieši Komisijas pieprasījums nosūtīt rakstveida ziņojumu esot aizkavējis informācijas nosūtīšanu. Tomēr *BASF* ierosinātās intervijas ar *BASF* personālu būtu bijušas visefektīvākais paņēmiens pieprasīto pierādījumu iegūšanai. 1999. gada 23. jūnija paziņojums, kas ir papildinājums 1999. gada 15. jūnija ziņojumam, tāpat esot iesniegts pēc *BASF* iniciatīvas. Šis 1999. gada 23. jūnija paziņojums esot ietvēris papildu pierādījumus, kas nebija Komisijas rīcībā attiecīgajā laika periodā un attiecās uz Ludvigshāfenas sanāksmi (skat. iepriekš 4. punktu). Turklāt 1999. gada 16. jūlija paziņojums arī papildinot pierādījumus, kas pieprasīti 1999. gada 17. maija sanāksmē un esot uzskatāms par brīvprātīgu. Tas attiecoties uz attiecīgo

nosacījumu īstenošanu un sniedzot par to pierādījumus. 2002. gada 4. novembra paziņojums (skat. iepriekš 22. punktu) arī ietverot virkni atbilstošu pierādījumu par divām aizliegtās vienošanās sanāksmēm.

85 Katrā gadījumā Lēmumā izmantotā brīvprātīgu un nebrīvprātīgu paziņojumu nošķiršana esot nepareiza, ievērojot, ka saskaņā ar 1996. gada paziņojuma par sadarbību D nodaļas 2. punkta pirmo ievilkumu Komisijas izdots informācijas pieprasījums nevarot būt izšķirošs, lai samazinātu uzņēmuma sadarbības [nozīmi].

86 Tādējādi, saskaņā ar *BASF* viedokli, Komisija kļūdaini uzskatījusi, ka 1999. gada 15. jūnija ziņojums, 1999. gada 23. jūnija un 16. jūlija, kā arī 2002. gada 4. novembra paziņojumi nav nozīmīgi veicinājuši pārkāpuma konstatēšanu. Komisija turklāt neesot izskaidrojusi, kādēļ tā ir gaidījusi sešas nedēļas pēc tam, kad *Bioproducts* bija sniegusi informāciju (1999. gada 7. maijs, skat. iepriekš 22. punktu), pirms tā nosūtīja 1999. gada 22. jūnija informācijas pieprasījumu, jo šajā datumā tai bija visi 1999. gada 17. maija sanāksmē iesniegtie pierādījumi un ar 1999. gada 15. jūnija ziņojumu iesniegtie pierādījumi. Patiesībā *Bioproducts* iesniegtie dokumenti neesot ietvēruši nedz detalizētu, nedz izmeļošu informāciju, pretēji dokumentiem, kurus 1999. gada 15. jūnijā iesniedza *BASF*, kas norādīja par noturētajām sanāksmēm, kā arī dalībnieku vārdus, kas esot ļāvis Komisijai uzsākt savas izmeklēšanas. Turklāt informācija, ko *Chinook* iesniedza sešus mēnešus pirms *Bioproducts* un *BASF* rakstveida ziņojumiem (skat. iepriekš 3. punktu), esot bijusi ar ierobežotu vērtību, un daļēji neatbilstoša, kādēļ arī Komisija neesot uzsākusi izmeklēšanu šajā laikā. Katrā ziņā tieši 1999. gada 17. maija sanāksme esot pamudinājusi Komisiju pieprasīt informāciju par holīna hlorīdu.

87 Komisija apstiprina, ka *BASF* piešķirtais 20 % samazinājums ir samazinājums 10 % apmērā par faktu neapstrīdēšanu pēc būtības un 10 % samazinājums, kas balstīts uz pierādījumu paziņošanu. Turklāt tā apstrīd *BASF* apgalvojumu pamatotību.

Pirmās instances tiesas vērtējums

88 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļa ir formulēta šādi:

"D. Naudas soda nozīmīgs samazinājums

1. Ja uzņēmums sadarbojas, neesot izpildītiem visiem B un C sadaļā norādītajiem nosacījumiem, tam piešķir samazinājumu 10–50 % apmērā no tā naudas soda apmēra, kas uzņēmumam tiktu uzlikts, ja tas nebūtu sadarbojies.

2. Tā tas ir īpaši var būt gadījumā ja:

— uzņēmums pirms paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas iesniedz Komisijai informāciju, dokumentus vai citus pierādījumus, kas veicina izdarītā pārkāpuma pastāvēšanas apstiprināšanu,

— uzņēmums pēc paziņojuma par iebildumiem saņemšanas informē Komisiju, ka tas pēc būtības neapstrīd faktus, uz kuriem Komisija balsta savu apsūdzību."

89 Kā minēts Paziņojuma par sadarbību E sadaļas 3. punktā, tas ir radījis pamatu to uzņēmumu tiesiskai paļāvībai, kuri vēlas Komisiju informēt par aizliegtas vienošanās pastāvēšanu. Ņemot vērā tiesisko paļāvību, ko uzņēmumiem, kuri vēlas sadarboties

ar Komisiju, varētu būt radījis minētais paziņojums, Komisijai šis paziņojums ir jāievēro, prasītājam piemērojamā naudas soda apmēra noteikšanas nolūkā vērtējot prasītāja sadarbību (skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu Vitamīnu lietā, 488. punkts un tajā minētā judikatūra).

90 Turklāt ir jānorāda — lai uzņēmums varētu saņemt naudas soda samazinājumu par sadarbību administratīvā procesa laikā, tā rīcībai ir jāatvieglo Komisijas uzdevums konstatēt un sodīt Kopienu konkurences tiesību noteikumu pārkāpumus (Pirmās instances tiesas 2005. gada 25. oktobra spriedums lietā T-38/02 *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, II-4407. lpp., 505. punkts).

91 Kā tas izriet no 1996. gada paziņojuma par iebildumiem D sadaļas 2. punkta formulējuma un it īpaši sākuma vārdiem "tā tas īpaši var būt gadījumā, ja [..]", Komisijai ir izvērtēšanas pilnvaras attiecībā uz samazinājumiem, kas piešķirami saskaņā ar šo paziņojumu (Tiesas 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, Krājums, I-5425. lpp., 394. punkts).

92 Turklāt samazinājumu, pamatojoties uz Paziņojumu par sadarbību, var attaisnot tikai tad, ja sniegto informāciju un — plašākā nozīmē — attiecīgā uzņēmuma rīcību šajā sakarā var uzskatīt par patiesas sadarbības pierādījumu. Kā tas izriet jau no paša sadarbības jēdziena, kas izskaidrots 1996. gada paziņojumā par sadarbību un it īpaši šī paziņojuma ievadā un D sadaļas 1. punktā, tikai tad, ja attiecīgā uzņēmuma rīcība liecina par patiesu sadarbību, tam var piemērot samazinājumu, pamatojoties uz minēto paziņojumu (iepriekš 91. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 395. un 396. punkts). Tādējādi par šādu patiesu

sadarbību neliecina tāda uzņēmuma rīcība, kas, lai gan tam nav bijis pienākuma atbildēt uz Komisijas uzdotu jautājumu, ir uz to atbildējis nepilnīgi un maldinoši (šajā sakarā skat. Tiesas 2006. gada 29. jūnija spriedumu lietā C-301/04 P Komisija/*SGL Carbon*, Krājums, I-5915. lpp., 69. punkts).

93 Tieši šo apsvērumu kontekstā ir jāizvērtē šī pamata pamatotība.

Par 1999. gada 6. maija dokumentu

94 Ir svarīgi norādīt, ka 1999. gada 6. maija dokuments, nesniedzot papildu detaļas, min Amerikas Savienotajās Valstīs veikto izmeklēšanu tābrīža stāvokli, konkrētāk, izmeklēšanu pret *BASF* vitamīnu jomā. Šo dokumentu paziņojot, *BASF* ir aprobežojusies ar to, ka sniedza palīdzību (kopā ar uzņēmumu *Hoffman-La Roche*, kas jau bija sazinājies ar Komisiju divas dienas agrāk) 1996. gada paziņojuma par sadarbību ietvaros un šajā sakarā lūdza tikšanos ar atbildīgo Komisijas locekli.

95 Ir acīmredzami, ka šī dokumenta neminēšana Lēmumā nevar ietekmēt Komisijas vērtējumu *BASF* sadarbībai. Šis dokuments neietver nekādu norādi ne uz pasaules mēroga aizliegtu vienošanos par holīna hlorīdu (kurā turklāt *Hoffman-La Roche* neesot piedalījusies), ne arī par aizliegto vienošanos, kas noslēgta starp šī vitamīna ražotājiem Eiropā. Šis dokuments varēja vienīgi un netiešā veidā attiekties tikai uz holīna hlorīda aizliegto vienošanos pasaules mērogā, tomēr neietverot "informāciju, dokumentus vai citus pierādījumus, kas veicina izdarītā pārkāpuma pastāvēšanas apliecināšanu" 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļas 2. punkta izpratnē (skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu Vitamīnu lietā, 507. punkts).

Par 1999. gada 17. maija sanāksmi

96 Jāatzīmē, ka ne pašā sanāksmes dienā, ne pēc tās nav sagatavots tās protokols, un ka nav veikts tās skaņas ieraksts. *BASF* sūdzas par to, ka Komisija nav ievērojusi šīs formalitātes, tomēr neapgalvojot, ka tā ir faktiski lūgusi, lai Komisija to veiktu. Šajos apstākļos Komisijai nevar pārmest, ka tā būtu pārkāpusi labas pārvaldības principu (šajā sakarā skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu Vitamīnu lietā, 501., 502. un 509. punkts).

97 Ir jānorāda, ka *BASF* ir ļoti nenoteikta attiecībā uz informāciju, ko tā šķietami sniegusi par holīna hlorīdu šajā sanāksmē, kura noturēta, piedaloties Komisijas ierēdņiem un *BASF* un *Hoffman-La Roche* pārstāvjiem. Kas attiecas uz dokumentālajiem pierādījumiem par šīs sanāksmes saturu, lietas materiālos ir stenogrāfiskas piezīmes, ko saglabājis Komisijas ierēdnis. Savukārt *BASF* savos rakstveida dokumentos ir atkārtojusi izvilkumus no Šolca paziņojumu, ko tā ir pievienojusi savam prasības pieteikumam. Attiecībā uz šī paziņojuma kā pierādījuma novērtējumu, ir jānorāda, ka Reglaments neliedz lietas dalībniekiem iesniegt šādus paziņojumus. Tomēr to novērtēšana paliek Pirmās instances tiesas ziņā, kura, ja šajos paziņojumos minētie apstākļi ir izšķiroši lietas iznākumam, var pasākuma organizatorisko pasākumu veidā noteikt dokumenta autora kā liecinieka uzklausīšanu (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 24. oktobra rīkojumu lietā T-172/03 *Heurtaux*/Komisija, Krājumā nav publicēts, 3. punkts). Izskatāmajā lietā šāds pasākums nav jānosaka.

98 Stenogrāfiskās piezīmes sniedz nepilnīgu priekšstatu par to, kas ticis apspriests 1999. gada 17. maija sanāksmē. Ņemot tās vērā, ir skaidrs, ka Komisija *Hoffman-La Roche* un *BASF* būtībā ir apspriedušas sākotnējos aspektus iespējamajai sadabībai, kā rezultātā tiktu atmaskotas aizliegtas vienošanās par nenoteiktu skaitu vitamīnu produktu. Diskusija aptvēra jautājumus par uzņēmumu vēlmi sadarboties procesa Amerikas Savienotajās Valstīs stāvokli, stadijas, kas ievērojamas attiecībā uz pierādījumu izpaušanu, it īpaši, ņemot vērā grupas prasības, kas atrodas izskatīšanā Amerikas Savienotajās Valstīs, par laika plānošanu un Komisijas pieņēmumu par to, ko sadarbība nozīmē uzņēmumiem. Vienīgā norāde uz holīna hlorīdu atrodama

trešajā lapā, kur vienkārši norādīts, ka šis produkts ir bijis slepenu vienošanos priekšmets. *BASF* tātad nevarēja apgalvot, ka attiecīgās piezīmes parāda, ka ir sniegta būtiska informācija, tāda kā uzņēmumu, kas ir dalībnieki, nosaukumi (nav veikts uzskaitījums, vienīgi netieši minēti Japānas uzņēmumi, taču bez jebkādas saistības ar aizliegto vienošanos par holīna hlorīdu) vai pārkāpuma ilgums. Kas attiecas uz apstākli, ka ir bijušas slepenas vienošanās par holīna hlorīdu, pietiek ar atgādinājumu, ka *Chinook* paziņojuma rezultātā Komisija par tām zināja ilgu laiku pirms attiecīgās sanāksmes (skat. iepriekš 3. punktu).

99 Šolca paziņojumā (10. punkts) norādīts: "[Šajā sanāksmē *BASF* paziņoja], ka ir iesaisīta prettiesiskās darbībās saistībā ar holīna hlorīdu, tostarp maisījumiem un pirmsmaisījumiem, kā tas izriet no tā, kā Komisija atpoguļojusi sanāksmi. Tāpat ierēdņi ir informēti, ka prettiesiskie nolīgumi par svarīgākajiem vitamīniem ir ietekmējuši Eiropas tirgu, ietverot galvenos Eiropas un Japānas vitamīnu ražotājus. Esam minējuši galvenās iesaistītās personas attiecībā uz svarīgākajiem vitamīniem, noteikti — *Takeda*, *Eisai*, *Merck* un *Rhône-Poulenc*. Eiropas Komisijas pārstāvji nešķita ieinteresēti attiecībā uz pārējo dalībnieku nosaukumiem. Ievērojot relatīvi nelielo pārējo vitamīnu, tostarp holīna hlorīda, ražotāju skaitu, pārējo attiecīgā tirgus dalībnieku identitāti katrā gadījumā Eiropas Komisija varētu viegli atklāt pati." Tādējādi skaidri redzams, ka šī sanāksme attiecās uz visām aizliegtajām vienošanās, kas izveidotas pasaules līmenī, aptverot nozīmīgu skaitu vitamīnu produktu. Tātad tā neattiecās konkrēti uz holīna hlorīdu, par ko sniegts ļoti maz informācijas papildus Komisijai jau zināmajam faktam, ka tikusi organizēta aizliegtā vienošanās attiecībā uz šo produktu.

100 Turklāt no šī paziņojuma izriet, ka Komisija ir uzstājusi uz informācijas iesniegšanu rakstveidā — ziņojuma formā. Paziņojuma 12. punktā šajā sakarā norādīts:

"[DG IV ģenerāldirektors attiecīgajā laika periodā] mums norādīja, ka Eiropas Komisija dod priekšroku "tradicionālajam" informācijas iegūšanas veidam, tas ir, saņemot

informāciju rakstveidā ar "parastajām detaļām", piemēram, aprakstot sanāksmes, datumus, dalībniekus un apspriestās tēmas. Šajos apstākļos es [ģenerāldirektoram] izteicu priekšlikumu, ka *BASF* Komisijai iesniedz pilnīgu ziņojumu par gadījumiem, kas ietekmē Eiropas Savienību [..] [ģenerāldirektors] uzreiz izteica savu piekrišanu šim priekšlikumam."

101 Šis ziņojums ir 1999. gada 15. jūnija ziņojums (skat. iepriekš 21. un 84. punktu). Tā G daļā, kas attiecas uz holīna hlorīdu un ietver 3 lapas, *BASF* atsaucas uz četrām pasaules līmeņa azliegtās vienošanās sanāksmēm, kas noturētas laika periodā no 1992. gada pavasara līdz 1992. gada novembrim, tostarp Ludvigshāfenas sanāksmi, kā arī trim citām sanāksmēm, līdz 1994. gada aprīļa sanāksmei Džohora Baru. Ziņojumā tāpat minēts, ka līdz 1996. gada beigām bija notikušas citas sanāksmes par eksportu uz Dienvidameriku un Latīņameriku, taču bez rezultātiem to dalībniekiem. Ievērojot, ka atbilstoši *BASF* apgalvojumiem 1999. gada 15. jūnija ziņojums ietvēra pilnīgu pārskatu par notikumiem saistībā ar vienošanos par holīna hlorīdu, ir mazticams, ka 1999. gada 17. maija sanāksme būtu izraisījusi plašākas informācijas nosūtīšanu. To apliecina pats prasības pieteikums, kura 153. punktā ir norādīts, ka "vienīgais iemesls, kādēļ *BASF* nav iesniegusi papildu detalizētu informāciju, vārdiski ir tas, ka Komisija uzstāja uz rakstveida pierādījumiem". Turklāt Šolca paziņojuma 11. punktā norādīts, ka attiecīgā sanāksme ilga aptuveni stundu, kas acīmredzami nebūtu ļāvis detalizēti apskatīt dažādus pasaules karteļus, kas aptvēra 13 vitamīnu produktus, proti, 12 produktus iepriekš 39. punktā minētajā Vitamīnu lietā, kam pievienots holīna hlorīds.

102 Norāde uz neizbēgamo tiesas vienošanās noslēgšanu ar Amerikas iestādēm Komisijai tāpat nav noderīga, ievērojot, ka šī informācija pati par sevi neietver nekādus nozīmīgus pierādījumus par Eiropas holīna hlorīda tirgu.

103 No tā izriet, ka nevar piekrist *BASF* apgalvojumam, ka 1999. gada 17. maijā iesniegtā informācija esot ļāvusi Komisijai pierādīt Kopienas konkurences tiesību normu pārkāpumu. Vienkāršs ieskats Lēmuma IV daļā ar virsrakstu "Faktu apraksts" atklāj, ka tā vēsturiskais pamats (25 lapas garš) ietver daudz detalizētāku un nozīmīgāku informāciju nekā vispārīgā informācija, ar kuru bija aprobežojusies *BASF* kā 1999. gada 17. maija sanāksmē, tā arī tā paša gada 15. jūnija ziņojumā.

104 Kas attiecas uz iebildumu, kas saistīts ar Komisijas atteikumu pieņemt pierādījumus mutvārdu liecību veidā, ko, saskaņā ar *BASF* viedokli, varēja iesniegt īsā laika periodā, arī tas ir jānoraida. Faktiski laika periods, kas pagāja līdz 1999. gada 15. jūnija ziņojuma sagatavošanai, kurš, saskaņā ar *BASF* viedokli, bija pilnīgs un detalizēts ziņojums, neietekmē Komisijas vērtējumu *BASF* sadarbībai. Faktiski šī iestāde apliecina, ka nav balstījusies ne uz vienu cita uzņēmuma iesniegtu pierādījumu, kas būtu šī ziņojuma vērtību padarījis relatīvu. Faktiski uzsver Komisija, un tas nav apstrīdēts, tā nav saņēmusi nekādu informāciju laika periodā no 1999. gada 17. maija sanāksmes līdz 1999. gada 15. jūnija ziņojuma saņemšanai.

105 Tāpēc *BASF* apgalvojumi balstīti uz kļūdainu pieņēmumu, ka laiks, kas pagāja no 17. maija sanāksmes līdz 1999. gada 15. jūnijam, ir negatīvi ietekmējis tās naudas soda samazinājumu. Šo pašu iemeslu dēļ ir jānoraida arguments, ka visi paziņojumi pēc 1999. gada 17. maija sanāksmes esot uzskatāmi par tādiem, kas iesniegti šajā datumā, jo tie vienīgi apstiprina sanāksmē teikto.

106 Šajos apstākļos ir jākonstatē, ka, ja pierādījumi, kurus, kā *BASF* to apliecina, tā ir iesniegusi 1999. gada 17. maija sanāksmē, skaidri ļautu Komisijai nosūtīt informācijas pieprasījumus vai pat noteikt pārbaudes, tomēr tai, ievērojot iesniegtās informācijas vispārīgo raksturu, fakti bija jārekonstruē un jāpierāda, neraugoties uz to, ka *BASF* atzina savu atbildību (šajā sakarā skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu Vitamīnu lietā, 517. punkts).

107 Tāpat ir jānorāda, ka, pretēji tam, ko liek saprast *BASF* (skat. iepriekš 78. punktu), lai piemērotu 1996. gada paziņojumu par sadarbību iepriekš 39. punktā minētajā Vitamīnu lietā, Komisija nav ņēmusi vērā ne 1999. gada 6. maija dokumentu, ne 1999. gada 17. maija sanāksmi. Pirmā norāde uz šiem pierādījumiem atrodama Lēmuma 2003/2 127. apsvērumā, kurā Komisija norāda, ka šajā laika periodā tai nav iesniegti nedz paziņojumi, nedz dokumentāli pierādījumi. Turklāt no Lēmuma 2003/2 743., 747., 748., 761. un 768. apsvēruma izriet, ka Komisija ir piešķīrusi 50 % samazinājumu no naudas soda apmēra, kas citādi tiktu noteikts *BASF*, tikai uz to dokumentu pamata, ko *BASF* Komisijai bija iesniegusi laika periodā no 1999. gada 2. jūnija līdz 30. jūlijam par A, E, B2, B5, C un D3 vitamīniem, beta-karotīnu un karotenoīdiem. Šī lēmuma 747. apsvērumā ietvertā atsauce uz 1999. gada 6. maija dokumentu kalpo tikai kā norāde uz datumu, kurā *BASF* Komisijai ir norādījusi par savu nodomu sadarboties izmeklēšanas laikā. Tādējādi *BASF* nav piešķirts naudas soda samazinājums sakarā ar sadarbību šo Lēmuma 2003/2 pasākumu dēļ.

Par 1999. gada 21. maija paziņojumu

108 Ar 1999. gada 21. maija paziņojumu *BASF* ir iesniegusi Komisijai tiesas vienošanos, kā arī tai pievienoto dokumentu, kas veido apsūdzību Amerikas Savienotajās Valstīs uzsāktajā procesā. Kas attiecas uz šo pierādījumu vērtību attiecībā uz 1996. gada paziņojumu par sadarbību, ir jānorāda, ka Komisija nav tos ne tieši, ne netieši izmantojusi Lēmumā, lai konstatētu pārkāpuma pastāvēšanu EEZ. Tādējādi, neesot šādiem pierādījumiem par to, ka citi pierādījumi atklāj, ka attiecīgās tiesas vienošanās izpaušana ir veicinājusi pārkāpuma, kas attiecas uz EEZ, pastāvēšanas apstiprināšanu, šī izpaušana nav 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļas piemērošanas jomā (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedumu lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, *Recueil*, II-2597. lpp., 297. punkts).

109 Tāpēc norādes uz šiem dokumentiem neesamība nenozīmē 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļas pārkāpumu.

Par 1999. gada 23. jūnija paziņojumu

110 Saskaņā ar *BASF* viedokli Lēmuma 49. apsvērums esot kļūdains, ciktāl tajā noteikts, ka informācija, kas sniegta ar 1999. gada 23. jūlija paziņojumu, ir tā pati, kas jau bijusi sniegta iepriekš 39. punktā minētās vitamīnu lietas ietvaros. *BASF* apgalvo, ka ir iesniegusi papildu dokumentus par holīna hlorīdu.

111 Lietas dalībnieki nav apstrīdējuši, ka šie dokumenti nosūtīti, atbildot uz 1999. gada 22. jūnija informācijas pieprasījumu saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu. Dokumenti, kas Komisijai iesniegti, atbildot uz informācijas pieprasījumu, ir iesniegti atbilstoši juridiskam pienākumam un netiek ņemti vērā saskaņā ar 1996. gada paziņojumu par sadarbību, pat ja tie varētu kalpot, lai pierādītu pret konkurenci vērstu darbību pret uzņēmumu, kas dokumentus iesniedzis, vai pret citiem uzņēmumiem (skat. iepriekš 92. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/*SGL Carbon*, 41. un 50. punkts). Tāpēc *BASF* arguments ir jānoraida kā nepamatots. Šo pašu iemeslu dēļ tāpat ir jānoraida vispārējais iebildums, ka Komisija, novērtējot šī uzņēmuma sadarbību, esot vairāk nozīmes piešķīrusi *BASF* paziņojumiem, pirms kuriem nebija izsūtīts informācijas pierasījums (skat. iepriekš 85. punktu).

Par 1999. gada 15. jūnija ziņojuma un 1999. gada 23. jūnija paziņojuma vērtējumu, ņemot vērā 1999. gada 26. maija informācijas pieprasījumu

112 Kā tas ticis norādīts iepriekš 21. punktā, Komisija Lēmuma 221. apsvērumā ir uzskatījusi, ka, neraugoties uz faktu, ka *BASF* 1999. gada 15. jūnija ziņojumu un 1999. gada

23. jūnija paziņojumu bija iesniegusi, atbildot uz 1999. gada 26. maija informācijas pieprasījumu, tie ir jāņem vērā kā brīvprātīga pierādījumu paziņošana. Tādējādi, pretēji *BASF* apgalvotajam, Komisija ir ņēmusi vērā šo pierādījumu nosūtīšanas brīvprātīgo raksturu.

Par 1999. gada 16. jūlija paziņojumu

113 Saskaņā ar Lēmuma 223. apsvērumu 1999. gada 16. jūlija paziņojums neietvēra nekādus pierādījumus, kas veicinātu izdarītā pārkāpuma pastāvēšanas apstiprināšanu. Šī dokumenta redakcija apstiprina šo vērtējumu. Divas tam pievienotās tabulas, kas, kā šķiet, attiecas uz holīna hlorīdu (ar virsrakstu "Pirmsmaisījumi un maisījumi") ilustrē vienīgi *BASF* ražošanas un pārdošanas vērtību un apjomu EEZ laika periodā no 1994. līdz 1998. gadam. Tā rezultātā, neatkarīgi no jautājuma par to, vai šis paziņojums bija atbilde uz 1999. gada 22. jūnija informācijas pieprasījumu vai nē, šo paziņojumu nevar ņemt vērā atbilstoši 1996. gada paziņojumam par sadarbību.

Visaptverošais *BASF* piešķirtā samazinājuma novērtējums

114 No visiem iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka Komisija, lai novērtētu *BASF* sadarbības apjomu un novērtētu samazinājumu, kāds piemērojams tās naudas soda pamata summai, pamatojoties uz 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļu, pamatoti ir balstījusies tikai uz 1999. gada 15. jūnija ziņojumu un 1999. gada 23. jūnija paziņojumu. Turklāt *BASF* atzīst, ka tā nevarēja gūt labumu saskaņā ar minētā paziņojuma B vai C sadaļu.

115 1999. gada 15. jūnija ziņojums trīs lapās, kas veido tā G sadaļu, apraksta noteiktas sanāksmes, kas notikušas pasaules līmeņa aizliegtās vienošanās ietvaros, nesniedzot ne mazākos precizējumus par šajās sanāksmēs apspriestajām tēmām. Pirmajām divām sanāksmēm, par kurām ziņojusi *BASF* (1992. gada pavasarī un vasarā Mehiko), kā izrādījās, nebija nozīmes šī procesa mērķiem, jo Komisija Lēmuma 136. un 163. apsvērumā atzina, ka šajās sanāksmēs netika panākta nekāda vienošanās, un konstatēja, ka pārkāpums sākās 1992. gada 13. oktobrī (trešā sanāksme Mehiko).

116 Turklāt ir svarīgi atgādināt, ka *BASF* neizpauda informāciju par Eiropas vienošanos, kas izrādījās īpaši kaitējošas EEZ tirgum. Pat savā 2002. gada 4. novembra paziņojumā *BASF* minēja tikai divas potenciāli attiecināmas sanāksmes, kuru priekšmets bija "Eiropas holīna hlorīda tirgus apspriešana" (1995. gada februārī, ar *UCB* un *Akzo Nobel*) un vēl vienu — "par holīna hlorīda tirgu" (1995. gada jūlijā, nenorādot tās dalībniekus). Tikai pēc tam, kad tā bija saņēmusi Paziņojumu par iebildumiem, *BASF*, neapstrīdot faktu materialitāti, atzina aizliegtās vienošanās pastāvēšanu Eiropas līmenī. Attiecīgā informācija tādējādi bija, mazākais, nepilnīga, jo tā neminēja slepenu vienošanos ļoti nozīmīgu daļu.

117 1999. gada 23. jūnija paziņojums ietver piecus Ludvigshāfenas sanāksmē izdalītus dokumentus, kas attiecas uz ražotāju un pārstrādātāju ražošanas jaudu 1992. gadā, kā arī starptautiskajiem sūtījumiem šajā gadā. Pārējā daļā šis paziņojums ietver dokumentus, kam ir ierobežota vērtība, kurus turklāt Komisija nav izmantojusi Lēmumā.

118 Ja šie pieradījumi apstiprina izdarīto pārkāpumu, kas ievieto tos 1996. gada paziņojuma par sadarbību D sadaļas piemērošanas jomā, to pienesums tomēr ir marģināls, ievērojot plašumu un detalizēto raksturu pierādījumiem, ko Komisija, lai aprakstītu lietas faktus, norādījusi Paziņojuma par iebildumiem 1.4. sadaļā, un pēc tam — Lēmuma 63.–121. apsvērumā.

119 Šajos apstākļos nevar piekrist *BASF* argumentam par Komisijas kavēšanos nosūtīt pirmos informācijas pieprasījumus, lai padarītu relatīvu *Bioproducts* 1999. gada 7. maijā iesniegto pierādījumu vērtību. Turklāt, ievērojot to ierobežoto vērtību, *BASF* iesniegtos pierādījumus nevar salīdzināt ar *Bioproducts* vai *Chinook* iesniegtajiem. Līdz ar to, pat pieņemot, ka šo pēdējo minēto vērtība nesasniedza Komisijas apgalvoto, tas tomēr nekādi nevar mainīt *BASF* sadarbības novērtējumu.

120 Tādējādi Komisija, kļūdu nepieļaujot, ir novērtējusi *BASF* sadarbību un tai piešķīrusi naudas soda samazinājumu 20 % apmērā no naudas soda, kas citādi tai tiktu noteikts. Tāpēc trešais pamats ir noraidāms. Tomēr ir svarīgi precizēt, ka šis vērtējums neietekmē sekas, kādas uz šo samazinājumu varētu būt Pirmās instances tiesas vērtējumam saistībā ar piekto pamatu (skat. turpmāk 212.–223. punktu).

5. *Par ceturto BASF izvirzīto pamatu, kas saistīts ar nepietiekamu naudas soda samazinājumu neatkarīgi no 1996. gada paziņojuma par sadarbību*

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

121 Neatkarīgi no 1996. gada paziņojuma par sadarbību *BASF* uzskata, ka tā šādu iemeslu dēļ bija pelnījusi lielāku samazinājumu:

— tā savu sadarbību piedāvāja ļoti agrīnā stadijā (1999. gada 6. maijs);

— tā beidza būt aizliegtās vienošanās dalībniece beidza pirms šī datuma;

— tā sniedza detalizētu informāciju 1999. gada 17. maija sanāksmes laikā un rakstveidā pēc tās, nosūtot papildu informāciju, kas nebija pieprasīta;

— tā iesniedza Komisijai tādu tiesas vienošanos ar Amerikas Savienoto Valstu iestādēm, kura arī attiecās uz holīna hlorīdu;

— tā nekavējoties atlaida no darba visus darbiniekus, kuri bija atbildīgi par aizliegto vienošanos un piemēroja atbilstības konkurences tiesību normām nodrošināšanas programmu.

122 Ņemot vērā faktu, ka tā saskaņā ar Lēmuma 221. apsvērumu bija pirmā no trim Eiropas ražotājiem, kura brīvprātīgi paziņoja pierādījumus par pārkāpumu, un ievērojot pārējiem Eiropas ražotājiem piešķirtos samazinājums, *BASF* lūdz Pirmās instances tiesu izmantot savas neierobežotās kompetences pilnvaras, samazinot noteikto naudas sodu.

123 *BASF* tāpat uzsver, ka visiem argumentiem par sadarbības ietvaros iesniegto pierādījumu atbilstību būtu jābūt ietvertiem Lēmumā, un Komisija nedrīkst iesniegt papildu precizējumus pamatojuma neesamības gadījumā.

124 *BASF* atspēko Komisijas apgalvojumu, ka izšķirošie dokumenti tika iesniegti pēc grupas lietas slēgšanas Amerikas Savienotajās Valstīs. Faktiski *BASF* pēdējo dokumentu iesniegusi 1999. gada 23. jūlijā (skat. iepriekš 110. punktu) — tas ir, vairāk nekā trīs mēnešus pirms pirmās grupas lietas slēgšanas.

125 Komisija uzskata, ka sakrīt argumenti, kas izvirzīti saistībā ar šo pamatu, un argumenti, kas izvirzīti, pamatojot iepriekšējo pamatu. Tā uzskata — apstāklis, ka *BASF* beidza būt aizliegtās vienošanās dalībniece pirms savas sadarbības piedāvāšanas, nav ne vainu mīkstinošs apstāklis, ne sadarbības pierādījums. Turklāt vēlākai atbilstības nodrošināšanas programmas ieviešanai neesot nozīmes attiecībā uz *BASF*. Komisija tāpēc uzskata, ka arī šie argumenti nav pamatoti.

126 Kas attiecas uz *BASF* aicinājumu izmantot Pirmās instances tiesas neierobežotās kompetences pilnvaras, Komisija uzsver, ka pierādījumi, ko tā ieguva no šīs prasītājas, neattiecās uz aizliegtās vienošanās Eiropas daļu. Tā atgādina savus apgalvojumus par to vērtību un norāda uz nozīmi, kāda bija *UCB* un *Akzo Nobel* sniegtajai informācijai par aizliegtās vienošanās Eiropas aspektu. *BASF* rīcība esot bijusi maldinoša, jo tā esot mēģinājusi izraisīt, ka Komisija pieļautu kļūdu attiecībā uz Mehiko 1992. gada oktobrī noturēto sanāksmi un attiecībā uz aizliegtās vienošanās pastāvēšanu Eiropas līmenī.

Pirmās instances tiesas vērtējums

127 Elementi, kas atrodami iepriekš 121. punkta pirmajā, trešajā un ceturtajā ievilkumā, jau ir izvērtēti saistībā ar iepriekšējo pamatu. Ņemot vērā ar to saistīto vērtējumu, Pirmās instances tiesa uzskata, ka nepastāv nekādi iemesli, kas attaisnotu samazinājumu papildu samazinājumam 20 % apmērā, ko piemērojusi Komisija saskaņā ar Pamatnostādņu 3. punkta sesto ievilkumu, it īpaši ievērojot *BASF* Komisijai iesniegtās informācijas fragmentāro raksturu (skat. iepriekš 116. punktu).

128 Apstāklis, ka *BASF* ir brīvprātīgi izbeigusi pārkāpumu pirms Komisijas izmeklēšanas uzsākšanas, ir pienācīgi ņemts vērā, aprēķinot pret *BASF* izvirzīto pārkāpuma perioda ilgumu, tāpēc tā nevar atsaukties uz Pamatnostādņu 3. punkta trešo ievilkumu (šajā

sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1181. lpp., 341. punkts, un 2004. gada 8. jūlija spriedumu lietā T-50/00 *Dalmine*/Komisija, Krājums, II-2395. lpp., 328.–332. punkts). Faktiski pārkāpuma pārtraukšana uzreiz pēc Komisijas iejaukšanās, loģiski domājot, vainu mīkstinošs apstāklis var būt tikai tad, ja pastāv iemesli uzskatīt, ka attiecīgos uzņēmumus to pret konkurenci vērstās darbības izbeigt pamudināja attiecīgā iejaukšanās, tādējādi gadījumu, kad pārkāpums jau ir beidzies pirms Komisijas pirmās iejaukšanās, šī Pamatnostādņu norma neaptver (Tiesas 2007. gada 25. janvāra spriedums lietā C-407/04 P *Dalmine*/Komisija, Krājums, I-829. lpp., 158. punkts).

129 Attiecībā uz to personāla locekļu atlaišanu, kuriem bijusi izšķiroša loma pārkāpumā, Pirmās instances tiesa neuzskata, ka tā ir rīcība, kas attaisno noteiktā naudas soda samazinājumu. Faktiski tas attiecas uz pasākumu, lai nodrošinātu, ka uzņēmuma darbinieki ievēro konkurences tiesību noteikumus, kas jebkurā gadījumā ir uzņēmuma pienākums, un tādējādi to nevar uzskatīt par vainu mīkstinošu apstākli.

130 Kas attiecas uz argumentu, ka *BASF* ir bijis pirmais Eiropas ražotājs, kas sniedzis pierādījumus Komisijai, ir jānorāda, ka šis konstatējums neietekmē iepriekš iztirzātos vērtējumus. Faktiski informācija par pasaules līmeņa aizliegto vienošanos, ko brīvprātīgi sniedza *BASF*, bija maznozīmīga un ar mazu lietderības pakāpi, vienlaikus nesniedzot būtisku informāciju par aizliegto vienošanos Eiropas līmenī, par kuras apmēru ziņoja *UCB* un *Akzo Nobel*. Tādējādi fakts, ka *BASF* ir bijis pirmais Eiropas ražotājs, kas sadarbojās, nevar pamatot naudas soda samazinājumu.

131 Tātad ceturtais pamats ir jānoraida.

6. *Par BASF un UCB izvirzīto pamatu, kas saistīts ar kļūdu, kas pieļauta, kvalificējot pasaules un Eiropas vienošanās kā vienotu un turpinātu pārkāpumu*

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

132 *BASF* savus argumentus attīsta divos virzienos, kas saistīti ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, kā arī tiesību kļūdu attiecībā uz aizliegtās vienošanās kvalificēšanu par vienotu un turpinātu aizliegtu vienošanos.

133 Attiecībā uz pirmo virzienu, Komisija Paziņojumā par iebildumiem neesot norādījusi, ka pasaules un Eiropas aizliegtās vienošanās bija vienots pārkāpums EEZ tirgū. Ievērojot, ka Paziņojums par iebildumiem konstatēja aizliegtu vienošanos par pasaules tirgus sadalīšanu, kura darbības saistībā ar Eiropu bija "apakšvienošanās", *BASF* neesot bijis iespējas iesniegt komentārus attiecībā uz Lēmumā ietverto nozīmīgi atšķirīgo kvalifikāciju, saskaņā ar kuru pārkāpuma vienotais pret konkurenci vērstais priekšmets pierādīja, ka pārkāpumam ir vienots raksturs. Šī paziņojuma par iebildumiem un Lēmuma atšķirība esot tiesību uz aizstāvību pārkāpums, jo *BASF* būtu aizstāvējusies pret šo faktu kļūdaino aprakstu no juridiskā viedokļa, ja tas būtu atrodams Paziņojumā par iebildumiem.

134 Attiecībā uz otro virzienu, aizliegtās vienošanās kvalificēšana par vienotu pārkāpumu esot kļūdaina, jo abu aizliegto vienošanos dalībnieki bija atšķirīgi. Turklāt noteiktos Lēmuma apsvērumos esot atzīts, ka tas attiecas uz diviem atšķirīgiem pārkāpumiem. Lēmuma 150. apsvērumā ietvertie vārdi "izkropļot parastos konkurences nosacījumus", kas izmantoti Lēmuma 150. apsvērumā, lai aprakstītu aizliegtās vienošanās mērķi, neesot pietiekami konkrēti, lai pamatotu pārkāpuma vienoto raksturu. Turklāt pasaules līmeņa aizliegtās vienošanās priekšmets ir tirgus sadalīšana pasaules līmenī, kamēr Eiropas aizliegtās vienošanās ir vērsta tieši uz cenu noteikšanu un

klientu sadalīšanu EEZ, kas ir cita rakstura priekšmets. Komisijas apgalvojums, ka vienīgais pārkāpjošās uzvedības priekšmets esot bijis cenu paaugstināšana, uzskatot visus pārējos priekšmetus par papildu un otršķirīgiem priekšmetiem, neatspoguļojot Lēmumā ietvertās konstatācijas. Turklāt abu pārkāpumu ilgums esot atšķīries un starp tiem esot bijis pārtraukums, ievērojot, ka pasaules nolīgums par cenām esot bijis spēkā no 1993. gada janvāra līdz 1994. gada janvārim, kamēr Eiropas aizliegtā vienošanās esot ilgusi no 1994. gada marta līdz 1998. gada oktobrim. Eiropas aizliegtā vienošanās neesot ieintersējusi Zimeļamerikas ražotājus, ievērojot, ka tie esot bijuši spiesti palikt ārpus Eiropas tirgus un ka eksports uz Ziemeļameriku esot noticis nenozīmīgā apmērā. Šis interešu līdzsvars neesot mainījies pēc pasaules karteļa beigām.

135 Pretēji Lēmuma 149. apsvērumā norādītajam, *BASF* neesot atzinusi aizliegtās vienošanās kvalificēšanu par vienotu pārkāpumu. Komisijas nostāja esot pretēja tās agrākajai lēmumu pieņemšanas praksei, atbilstoši kurai vienošanās, kas ir dažādos ģeogrāfiskos līmeņos, taču ir savstarpēji cieši saistītas, ir tikušas uzskatītas par atsevišķiem pārkāpumiem, tāpat tas esot pretrunā arī tēzei, ko tā esot aizstāvējusi Pirmās instances tiesā saistībā ar prasību par Lēmumu 2003/2. No Komisijas agrākajiem lēmumiem izrietot, ka vienošanās dažādos ģeogrāfiskos līmeņos varot būt vienots pārkāpums, ja vienā līmenī ietvertie noteikumi paredzēja īstenot, nostiprināt vai organizēt mērķus, par kuriem panākta vienošanās citā līmenī, un ja viens no līmeņiem nepastāv ilgāk par otru. Komisija neesot varējusi izskaidrot, kādēļ Eiropas ražotājiem būtu bijis jāturpina īstenot pasaules aizliegto vienošanos pēc tās izbeigšanās. Īstenībā Eiropas ražotāji esot izdarījuši jaunu pārkāpumu, kļūstot par Eiropas aizliegtās vienošanās dalībniekiem, kas izveidota pēc pasaules aizliegtās vienošanās un kas esot bijusi pilnīgi atsevišķa vienošanās.

136 Tādējādi Komisija neesot drīkstējusi noteikt sankcijas *BASF* par pasaules aizliegto vienošanos, ievērojot noilgumu, kas uz to attiecas saskaņā ar Regulu Nr. 2988/74.

137 Saskaņā ar *UCB* viedokli, abi aizliegtās vienošanās, kas — kā apgalvots — ir vienota, līmeņi nav cieši saistīti. Par pasaules aizliegto vienošanos darījumu sarunas veda pasaules galvenie holīna hlorīda ražotāji, proti, Ziemeļamerikas un Eiropas ražotāji, un tā priekšmets bija pasaules tirgu sadalīšana, it īpaši, izmantojot nolīgumu, saskaņā ar kuru Eiropas ražotāji vairs neveica eksportu uz Ziemeļameriku un Ziemeļamerikas ražotāji vairs neveica eksportu uz Eiropu. Cenu palielināšana un pārstrādātāju kontrole esot bijusi vērsta uz to, lai nodrošinātu šīs pasaules tirgu sadalīšanas stabilitāti. Tā tomēr neesot bijusi saistīta ne ar klientu un valstu tirgu sadalīšanu EEZ ietvaros, ne arī ar aizliegtu vienošanos par cenu Eiropā, kā to parādot paziņojums, kas Lēmuma 85. apsvērumā tiek piedēvēts *DuCoa* pārstāvim. Tā kā šī vienošanās cieta neveiksmi, iesaistītie uzņēmumi, tostarp *UCB*, to esot izbeiguši 1994. gada aprīlī.

138 Savukārt saziņa starp Eiropas ražotājiem esot uzsākta 1994. gada martā, proti, gandrīz divus gadus pēc Ludvigshāfenas sanāksmes (skat. iepriekš 4. punktu) un turpinājusies līdz 1998. gadam, proti, vairāk nekā četrus gadus pēc darījumu sarunu pasaules līmenī beigām. Vienošanās starp Eiropas ražotājiem priekšmets neesot bijis pasaules tirgus regulējums, bet gan vienīgi EEZ tirgus regulējums valstu tirgu un klientu sadalīšanas veidā. Tādējādi tie esot bijuši divi pilnīgi atšķirīgi mēģinājumi, par ko atšķirīgi darījumu partneri veduši sarunas atšķirīgos laika brīžos ar acīmredzami atšķirīgiem priekšmetiem. Tikai ar apstākli, ka abu veidu darbību sekas esot bijušas konkurences parasto nosacījumu izkropļošana EEZ, nepietiekot, lai konstatētu, ka tās veido vienotu pārkāpumu. Atzīstot, ka ar tik neprecīzi noteiktu kopīgu priekšmetu varētu pietikt, lai pierādītu vienota un turpināta pārkāpuma pastāvēšanu, nozīmētu, ka vairākus EKL 81. un 82. panta pārkāpumus, neatkarīgi no sektora, automātiski varētu kvalificēt par vienotu un turpinātu pārkāpumu. *UCB* uzsver, ka, ievērojot, ka abi uzņēmumi darbojās vienā sektorā, neizbēgama bija veikto darbību līdzība. Tomēr ar šo apstākli nepietiekot, lai konstatētu ciešu saikni starp abām aizliegtajām vienošanās, jo šīm darbībām ir bijis atšķirīgs priekšmets un atšķirīgs ekonomiskais mērķis.

139 Mērķis, kvalificējot abas aizliegtās vienošanās par vienotu pārkāpumu, esot bijis ļaut Komisijai ņemt vērā pasaules aizliegto vienošanos, neraugoties uz noteikumiem par noilgumu. Tomēr esot jānošķir izskatāmā lieta un lietas, kurās vienota un turpināta

pārkāpuma jēdziens mazina grūtības pierādīt, ka visi aizliegtās vienošanās dalībnieki ir piedalījušies visās pret konkurenci vērstajās darbībās, kas vērstas uz viena mērķa sasniegšanu un ietilpst vienā un tajā pašā ekonomiskajā konjunktūrā. Savukārt izskatāmā lieta esot analoģiska gadījumam, par kuru pasludināts Pirmās instances tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-67/00, T-68/00, T-71/00 un T-78/00 *JFE Engineering* u.c./Komisija (Krājums, II-2501. lpp., 22. punkts), kurā Komisija esot nošķīrusi pārkāpumu pasaules līmenī un pārkāpumu Eiropā, lai gan tā otro no šiem pārkāpumiem bija novērtējusi kā tādu, kas bijis pirmā īstenošanas līdzeklis. Turklāt izskatāmā lieta esot jānošķir no lietām, kurās judikatūrā ir izvērtēts, vai dažādas darbības (nolīgumi, saskaņotas darbības) var kopā kvalificēt kā vienotu pārkāpumu. Tāpat, uzskata *UCB*, izskatāmā lieta esot jānošķir no lietām, kurās nolīgumu darbība un īstenošana bijušas identiskas visu aizliegtās vienošanās laiku.

140 No tā izrietot, ka Eiropas aizliegto vienošanos nevarot uzskatīt par vienošanās, par kuru dalībnieki sākotnēji vienojušies pasaules līmenī, īstenošanu EEZ. Šādu secinājumu izslēdzot apstāklis, ka ne pasaules līmeņa sanāksmju dalībnieki, ne arī Eiropas ražotāji pirms 1994. gada nav atsaukušies uz valstu tirgu sadalīšanu EEZ ietvaros. Komisija neesot iesniegusi nekādus pierādījumus, kas varētu likt apšaubīt šo apstākli.

141 Komisijas arguments, ka Eiropas aizliegtā vienošanās nebūtu bijusi iespējama, ja dalībnieki visu laika periodu, kad bija spēkā Eiropas vienošanās, nebūtu turpinājuši īstenot nolīgumus, kas noslēgti pasaules līmenī, esot pretrunā Lēmumam. Komisija Lēmumā esot norādījusi, ka aizliegtā vienošanās, kas noslēgta pasaules līmenī, esot izbeigusies 1994. gada aprīlī pēc Džohora Baru sanāksmes (skat. iepriekš 9. punktu) un ka tai neesot pierādījumu par vēlākām Ziemeļamerikas ražotāju prettiesiskām darbībām. Ja aizliegtā vienošanās pasaules līmenī neturpinoties pēc 1994. gada, viss Komisijas pamatojums sabrūkot. No tā izrietot, ka, ja abas aizliegtās vienošanās nepastāv vienlaikus, Komisijai neesot pamata apgalvot, ka pret konkurenci vērsto nolīgumu abi līmeņi esot bijuši viens otram nepieciešami.

142 Komisija šos *BASF* apgalvojumus noraida un uzsver, ka tā nav uzskatījusi Ziemeļamerikas un Eiropas ražotāju darbības pirms 1994. gada un Eiropas ražotāju darbības pēc 1994. gada par divām atsevišķām aizliegtām vienošanās. Turklāt tā Lēmumā neesot nošķīrusi aizliegto vienošanos pasaules līmenī un aizliegto vienošanos Eiropas līmenī. Savukārt Lēmuma 64. apsvērumā tā esot izskaidrojusi, ka vienotā aizliegtā vienošanās esot darbojusies divos dažādos, taču cieši saistītos līmeņos — pasaules līmenī un Eiropas līmenī, turklāt šī nostāja esot izteikta vairākos citos apsvērumos. Tādējādi esot nepareizi apgalvot, ka Komisija būtu uzskatījusi, ka pretlikumīgās darbības esot veidojušas vienotu pārkāpumu vienīgi lai noteiktu naudas soda apmēru un apietu noilguma periodu.

143 Attiecībā uz Paziņojuma par iebildumiem un Lēmuma saskanību, Komisija apgalvo, ka šajā sakarā nevar konstatēt nekādas pretrunas. Jurisprudencē izstrādātie principi par vienota un turpināta pārkāpuma jēdzienu esot analizēti Paziņojuma par iebildumiem 164.–166. punktā un rezumēti Lēmuma 145.–148. apsvērumā. Turklāt Paziņojuma par iebildumiem 168. punktā esot norādīts uz kopējo mērķi — novērst konkurenci holīna hlorīda tirgū un uz identisku pret konkurenci vērstu mērķi un vienotu ekonomisku mērķi, proti, izkropļot normālu cenu attīstību pasaules holīna hlorīda tirgū. Šie paši motīvi esot likuši Komisijai Lēmumā secināt, ka tas attiecas uz vienotu un turpinātu pārkāpumu. Tieši Komisijas kompetences aprobežošanās ar pārkāpumiem, kas rada sekas EEZ ietvaros, tai Lēmuma 150. apsvērumā esot likuši fokusēties uz šo teritoriju. Turklāt Komisija esot Paziņojumā par iebildumiem ietvērusi visus nepieciešamos pierādījumus par vienota un turpināta pārkāpuma jēdziena piemērošanu izskatāmajā lietā, pārkāpuma ilgumu un smagumu, lai pilnībā ievērotu *BASF* tiesības uz aizstāvību.

144 Katrā gadījumā, pieņemot, ka pastāv pretruna starp Paziņojuma par iebildumiem noteikumiem un Lēmumu, pirmais ietver informāciju, kas ir nepieciešama, lai *BASF* varētu tikt uzklausīta attiecībā uz secinājumu par vienotu un turpinātu pārkāpumu, tādējādi, lai ievērotu tās tiesības uz aizstāvību.

145 Attiecībā uz šķietami kļūdaino vienota un turpināta pārkāpuma jēdziena piemērošanu, Komisija noraida argumentu, kas saistīts ar abu aizliegto vienošanos atšķirīgajiem dalībniekiem (skat. iepriekš 134. punktu). Pirmkārt, Komisija neesot norādījusi uz "abām aizliegtajām vienošanās" un, otrkārt, vismaz trīs no pārkāpumā iesaistītajiem uzņēmumiem (*BASF*, *UCB* un *Akzo Nobel*) esot vieni un tie paši. Apstāklis, ka Komisijas rīcībā nebija pierādījumu, lai pierādītu, ka *Bioproducts*, *Chinook* un *DuCoa* bija turpinājušas savu dalību pārkāpumā pēc 1994. gada 20. aprīļa (skat. iepriekš 9. punktu) nenozīmē, ka prettiesiskās darbības Eiropas līmenī pēc šī datuma būtu kļuvušas par atsevišķu pārkāpumu.

146 Turklāt būtu samāksloti un nereālistiski uzskatīt, ka ik reizes, kad kāds uzņēmums kļūst par aizliegtās vienošanās dalībnieku vai izstājas no tās, ir izveidota jauna atsevišķa aizliegta vienošanās, kurā piedalās paliekošie uzņēmumi. Tas tā it īpaši būtu gadījumos, kad aizliegtā vienošanās izpaužas kā darbības, kas skar vienas un tās pašas preces tirgu, būtībā ir vērstas uz vienu un to pašu ekonomisko mērķi, ir ar vienu pret konkurenci vērstu raksturu un uzņēmumu kodols to ir saglabājis ilgu laika periodu. Apstāklis, ka Eiropas ražotāji pārņēma un pat intensificēja savas pret konkurenci vērstās darbības pēc Ziemeļamerikas ražotāju atteikšanās no tām, nemainot ne aizliegtās vienošanās turpināto raksturu, ne tās galveno mērķi, kura realizācija turpināja būt atkarīga no kontroles pār pārstrādātājiem īstenošanas un tirgu sadalīšanas. Aizliegtās vienošanās pasaules un Eiropas līmeņa dalībnieku darbības turklāt esot bijušas vienāda rakstura (klientu un tirgu sadalīšana, pārstrādātāju kontrole, jūtīgas informācijas apmaiņa un cenu noteikšana) un ar vienotu mērķi, proti — izkropļot parastos konkurences noteikumus EEZ attiecībā uz holīna hlorīdu, lai noteiktu mākslīgi augstu cenu.

147 Tādējādi Komisija, uzskatot, ka Eiropas ražotāju darbības, sākot ar 1994. gadu, ir bijušas vienīgi agrāko ar Ziemeļamerikas ražotājiem noslēgto nolīgumu īstenošana, neesot nedz pieļāvusi kļūdu, nedz nonākusi pretrunā savai tēzei iepriekš 39. punktā minētajā Vitamīnu lietā. Faktiski Komisija uzskata, ka Ziemeļamerikas ražotājiem ir bijušas ļoti konkrētas intereses, lai, pirmkārt, Eiropā tiktu piemērotas augstas cenas, lai saglabātu augstu cenu reģionos, kuros tie darbojas, un, otrkārt, īstenotu kontroli pār Eiropas pārstrādātājiem, lai tos kavētu veikt eksportu par zemākām cenām uz

citiem tirgiem. Tādējādi šo ražotāju aiziešana no Eiropas tirgus neesot nozīmējusi, ka tiem nav bijis interešu attiecībā uz šo tirgu. Ja atzītu, kā to ierosina *BASF*, ka Ziemeļamerikas ražotājiem nebija ne vienu un to pašu interešu, ne mērķu, kā Eiropas ražotājiem, būtu neiespējami izskaidrot aizliegtās vienošanās īstenošanu pasaules līmenī.

148 Komisija tāpat ir pārsteigta, ka *BASF* apstrīd aizliegtās vienošanās vienoto un turpināto raksturu, ievērojot, ka tā to nav apstrīdējusi, atbildot uz Paziņojumu par iebildumiem.

149 Komisija uzsver, ka nav bijis pārtraukuma starp aizliegtās vienošanās diviem līmeņiem, ievērojot, ka 1994. gada aprīļa Džohora Baru sanāksmes priekšmets bija cenu slieksnis un pārstrādātāju kontrole (skat. iepriekš 9. punktu) un ka aizliegtā vienošanās tika īstenota Eiropas līmenī 1994. gada martā.

150 Komisija tāpat apstrīd *UCB* argumentu pamatotību. Tā uzsver, ka saskaņā ar judikatūru būtisks elements, lai izlemtu, vai pārkāpums ir vienots un turpināts, vai arī pastāv vairāki atsevišķi pārkāpumi, ir mērķu kopīgums, tas ir, izskatāmajā lietā, konkurences ietekmēšana holīna hlorīda sektorā EEZ tirgū (Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni*, *Recueil*, I-4125. lpp., 113. punkts; Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedumi lietā T-9/99 *HFB* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1487. lpp., 186. punkts, un lietā T-21/99 *Dansk Rørindustri*/Komisija, *Recueil*, II-1681. lpp., 67. punkts). Šī ietekmēšana vispirms esot izpaudusies kā Ziemeļamerikas ražotāju aiziešana no EEZ tirgus, un pēc tam — sadalot šo pašu ģeogrāfisko tirgu. Galvenie elementi, uz kuriem Komisija esot balstījusi savu vērtējumu, sastāvot no tā, ka vieni un tie paši uzņēmumi bijuši aizliegtās vienošanās dalībnieki EKL 81. panta izpratnē, attiecīgo darbību turpināšanās laikā, pret konkurenci vērsto darbību identiskuma, kā arī attiecīgajām sekām.

151 Ziemeļamerikas ražotāji esot zinājuši vai tiem esot bijis jāzina, ka to aiziešanas no EEZ tirgus loģiskās sekas būs šī tirgus sadalīšana starp Eiropas ražotājiem. Faktiski sadalīšanai pasaules līmenī nebūtu nekādas nozīmes, ja tai nebūtu sekojusi sadalīšana Kopienas līmenī, kas savukārt nebūtu bijusi iespējama, ja nepastāvētu iepriekšēja vienošanās pasaules līmenī. Papildus tam, ka pārkāpumi pasaules un Eiropas līmenī esot vienots pārkāpums, jo tiem bija viens un tas pats mērķis, tie tāpat esot apvienojuši vienus un tos pašus uzņēmumus turpinātā laika periodā un izmantojuši identiskas darbības. Tas, ka Ziemeļamerikas ražotāji nepiedalījās aizliegtās vienošanās Eiropas līmenī, uzskata Komisija, nemaina ne tās mērķi, ne turpināta pārkāpuma raksturu, it īpaši ievērojot, ka to aiziešana no EEZ tirgus izkropļoja konkurenci šajā tirgū.

152 Attiecībā uz šo pēdējo konstatējumu, Komisija apstrīd *UCB* apgalvojumu, ka nepastāvēja pasaules līmeņa nolīgums par cenām EEZ. *DuCoa* pārstāvja paziņojums, kas pārņemts Lēmuma 85. apsvērumā (skat. iepriekš 137. punktu), norādot tikai uz vienu 1993. gada janvāra sanāksmi. Faktiski Ludvigshāfenas nolīgums tāpat esot attiecies uz cenām Eiropā, kā tas norādīts Lēmuma 77. apsvērumā.

153 Turklāt aizliegtās vienošanās pasaules līmenī noslēgtie nolīgumi esot bijuši būtiski, lai to īstenotu Eiropas līmenī, jo, lai varētu sadalīt Eiropas tirgu starp Eiropas ražotājiem, saglabājot augstas cenas, ir nepieciešams, lai šie ražotāji būtu pārliecināti, ka ar tiem nekonkurēs Ziemeļamerikas ražotāji. Ģeogrāfisko tirgu, kuru sadalīšana bija paredzēta katrā no aizliegtās vienošanās līmeņiem, atšķirības neesot vērā ņemamas, ievērojot, ka šīs sadalīšanas esot ļāvušas mākslīgi paaugstināt holīna hlorīda rentabilitāti, kas bija vienotais aizliegtās vienošanās mērķis. Vienota un turpināta pārkāpuma teorijas mērķis esot neatļaut mākslīgi sadalīt to, kas pēc būtības ir vienots, proti, darbības ar vienu un to pašu mērķi. Izskatāmajā lietā bez pasaules tirgus sadalīšanas nebūtu nozīmes Eiropas tirgus sadalīšanai un bez sadalīšanas Eiropas līmenī pasaules kartelis nebūtu devis nekādu labumu.

154 Tādējādi, saskaņā ar Komisijas viedokli, augstu cenu saglabāšanās Eiropā esot Ziemeļamerikas ražotājiem ļāvusi piemērot analoģiskus nosacījumus Amerikas tirgū. Pretēji *UCB* apgalvotajam Eiropas cenas esot faktiski tikušas apspriestas, jo visi nolīgumi par pasaules cenām obligāti prasot, lai tiktu noteiktas cenas Eiropas līmenī. Kas attiecas uz pārstrādātāju kontroli, tas esot interesējis Ziemeļamerikas ražotājus, kas esot vēlējušies novērst eksportu par zemāku cenu no EEZ, kamēr Eiropas ražotāju mērķis esot bijis kavēt pārdošanu par zemāku cenu, ko EEZ ietvaros veiktu pārstrādātāji.

155 Turklāt 369. un 374. punkts iepriekš 139. punktā minētajā spriedumā apvienotajās lietās *JFE Engineering* u.c./Komisija padara par spēkā neesošu *UCB* tēzi, iestājoties pret mākslīgu tādu noteikumu kopuma sadalīšanu, kuri vērsti uz tirgu sadalīšanu. Faktiski esot acīmredzams, ka nolīgumi Eiropas līmenī esot turpinājums pasaules nolīgumu īstenošanai, vienkārši aizstājot Eiropas valstu tirgus ar pasaules tirgu sadalīšanu. Šī aizstāšana esot iespējama tikai tādēļ, ka pēc pasaules nolīgumu izbeigšanās dalībnieki esot turpinājuši tos īstenot un Ziemeļamerikas ražotāji turpinājuši atturēties no Eiropas tirgus atbilstoši pasaules nolīgumiem. *UCB* esot sajaukusi nolīgumu pasaules līmenī saglabāšanos ar to seku saglabāšanos. Nerodas pretruna atzīstot, ka aizliegtā vienošanās ir izbeigusies pasaules līmenī, taču Eiropas līmenī tā turpina gūt labumu no pasaules nolīgumu sekām. Šajos apstākļos tas, ka pārkāpumi nav notikuši vienlaikus, nemaina pārkāpuma vienoto un turpināto raksturu.

156 Attiecībā uz iebildumu, kas saistīts ar vienota pārkāpuma jēdziena izmantošanu, lai izvairītos no noilguma noteikumiem, Komisija uzsver, ka tā nav tiekusies gūt finansiālu labumu, nosakot naudas sodus, un ka tās mērķis nav noteikt lielus naudas sodus. Turklāt Komisija, lai aprēķinātu sākuma summu, esot ņēmusi vērā pasaules tirgus, nevis Eiropas tirgus daļas. Ja tā būtu ņēmusi vērā Eiropas tirgus daļas, tā būtu noteikusi augstākus naudas sodus. Kas attiecas uz Ziemeļamerikas ražotājiem, Komisija uzsver, ka par to darbībām esot noteiktas sankcijas par visu pārkāpuma periodu, ja vien par to darbībām pasaules līmenī nav iestājies noilgums.

Pirmās instances tiesas vērtējums

Ievada apsvērumi

— Par *BASF* argumentu apjomu

157 Vispirms ir svarīgi norādīt, ka šī pamata pirmā sadaļa ir vērsta uz to, lai parādītu pretrunu starp Paziņojumu par iebildumiem un Lēmumu attiecībā uz vienota un turpināta pārkāpuma darbību pasaules un Eiropas sadaļām. Šī sadaļa ir atsevišķs pamats, kas saistīts ar *BASF* tiesībām uz aiztāvību šajā sakarā, kas nepieciešamības gadījumā ir jāizvērtē pēc tam, kad izvērtēts pamats, kas saistīts ar tiesību kļūdu, kvalificējot pasaules un Eiropas vienošanās kā vienotu un turpinātu pārkāpumu. Faktiski gadījumā, ja Pirmās instances tiesa uzskatītu, ka šajā kvalifikācijā pieļauta tiesību kļūda, un tādējādi tā ir jāatceļ, iespējamajam tiesību uz aizstāvēšanos pārkāpuma konstatējumam attiecībā uz šo kvalifikāciju nav seku (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2000. gada 15. marta spriedumu apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR* u.c./Komisija, tā dēvētā "*Ciment* lieta", *Recueil*, II-491. lpp., 3436. punkts, un 2005. gada 14. decembra spriedumu lietā T-210/01 *General Electric*/Komisija, Krājums, II-5575. lpp., 633. punkts).

— Par vienota un turpināta pārkāpuma jēdzienu

158 Noteiktu prettiesisku darbību kvalificēšana par darbībām, kas veido vienu un to pašu pārkāpumu vai kā pārkāpumu daudzveidību, principā ietekmē sankcijas, ko par tām var noteikt, jo pārkāpumu daudzveidības konstatēšana var ietvert vairāku atsevišķu

naudas sodu noteikšanu, no kuriem katrs ietilpst Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā un Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā paredzētajās robežās. Tomēr pārkāpumu daudzveidības konstatēšana var dot labumu pārkāpumu izdarītājiem, ja attiecībā uz dažiem no šiem pārkāpumiem ir iestājies noilgums (šajā sakarā skat. iepriekš 43. punktā minēto spriedumu Vitamīnu lietā, 72. punkts).

159 Vienota pārkāpuma jēdziens var attiekties uz tādas pret konkurenci vērstas darbības juridisko kvalifikāciju, kura sastāv no nolīgumiem, saskaņotām darbībam un uzņēmumu apvienību lēmumiem (iepriekš 150. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 112.–114. punkts; Pirmās instances tiesas 1991. gada 24. oktobra spriedums lietā T-1/89 *Rhône-Poulenc*/Komisija, *Recueil*, II-867. lpp., 125.–127. punkts; 1999. gada 20. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, tā dēvētā "PVC II" lieta, *Recueil*, II-931. lpp., 696.–698. punkts, un iepriekš 150. punktā minētais spriedums lietā *HFB* u.c./Komisija, 186. punkts).

160 Vienota pārkāpuma jēdziens tāpat var attiekties uz atbildības par konkurences noteikumu pārkāpumiem personīgo raksturu. Faktiski, ja uzņēmums ir piedalījies pārkāpumā, pats veicot darbības, kuras ietilpst nolīguma vai saskaņotu darbību jēdzienos EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, un kas vērstas uz to, lai dotu ieguldījumu pārkāpuma izdarīšanā kopumā, tas tāpat attiecībā uz visu periodu, kad tas piedalījies šajā pārkāpumā, var būt atbildīgs par darbībām, ko veikuši citi uzņēmumi šī paša pārkāpuma ietvaros. Tā tas ir, ja konstatēts, ka attiecīgais uzņēmums zināja par pārējo dalībnieku pārkāpjošajām darbībām vai tas varēja tās saprātīgi paredzēt un ir bijis gatavs uzņemties par tām risku. Šī secinājuma pirmavots rodams dalībvalstu tiesību sistēmās plaši izplatītajā koncepcijā, kas paredz atbildības par vairāku personu izdarītiem pārkāpumiem noteikšanu, ņemot vērā to dalību pārkāpumā kopumā. Tādējādi tas nav pretrunā principam, ka atbildībai par šādiem pārkāpumiem ir personīgs raksturs, neatstāj bez ievērības attiecīgo pierādījumu individuālu izvērtēšanu un nepārkāpj uzņēmumu, kuri piedalījušies pārkāpumā, tiesības uz aizstāvību (iepriekš 150. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 83., 84. un 203. punkts, un iepriekš 150. punktā minētais spriedums lietā *HFB* u.c./Komisija, 231. punkts).

161 Tādējādi ir nospriests, ka EKL 81. panta 1. punkta pārkāpums var izrietēt no darbību virknes vai turpinātas darbības, kas ietilpst "kopējā plānā" tādēļ, ka to priekšmets ir identisks — izkropļot konkurenci kopējā tirgū. Šādā gadījumā Komisijai ir tiesības noteikt atbildību par šīm darbībām, ņemot vērā dalību pārkāpumā kopumā (iepriekš 66. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 258. punkts), pat ja ir konstatēts, ka attiecīgais uzņēmums tieši ir piedalījies tikai vienā vai dažos pārkāpumu veidojošajos elementos (iepriekš 159. punktā minētais spriedums *PVC II*, 773. punkts). Tāpat arī apstāklis, ka katram uzņēmumam ir bijusi sava loma kopējā mērķa sasniegšanā, nenozīmē, ka nav bijis konkurenci deformējoša mērķa un tādējādi — arī pārkāpuma —, pieņemot, ka katrs uzņēmums sniedzis savu ieguldījumu kopējā mērķa sasniegšanā (iepriekš 157. punktā minētais spriedums lietā *Ciment*, 4123. punkts, un iepriekš 139. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *JFE Engineering* u.c./Komisija, 370. punkts).

162 Tā kā izskatāmajā lietā Komisija aizliegtās vienošanās pasaules un Eiropas sadaļas ir kvalificējusi kā vienotu un turpinātu pārkāpumu, tad ir konstatēta tikai viena aizliegtā vienošanās, kas ilgusi no 1992. gada 13. oktobra līdz 1998. gada 30. septembrim. Savukārt gadījumā, ja Pirmās instances tiesa uzskatītu, ka šīs divas sadaļas ir atsevišķi pārkāpumi, tā rezultātā būs jākonstatē, ka attiecībā uz pasaules aizliegto vienošanos, kas ilgusi no 1992. gada 13. oktobra līdz 1994. gada 20. aprīlim, ir iestājies noilgums (skat. iepriekš 9. punktu). Papildus daļējai lēmuma atcelšanai, šim konstatējumam būtu sekas attiecībā kā uz *BASF*, tā uz *UCB* naudas soda aprēķinu.

163 Tādējādi ir jāpārbauda, vai, ievērojot iepriekš 159.–161. punktā minēto judikatūru, Komisija ir pieļāvusi tiesību kļūdu, kvalificējot prasītājām pārmestās vienošanās kā vienotu un turpinātu pārkāpumu. Šādā nolūkā tāpat ievada apsvērumos ir jānorāda nostāja, kādu Komisija šajā sakarā ir ieņēmusi Paziņojumā par iebildumiem un jāsalīdzina ar konstatācijām Lēmumā.

— Komisijas nostāja Paziņojumā par iebildumiem un konstatējumi Lēmumā

164 No 2003. gada 22. maija Paziņojuma par iebildumiem 111. punkta izriet, ka šajā laikā Komisija uzskatīja, ka aizliegtā vienošanās pasaules līmenī bija ilgusi no 1992. līdz 1998. gadam, un Eiropas līmenī — no 1993. līdz 1998. gada oktobrim. Tādējādi Komisija uzskatīja, ka aizliegtā vienošanās tikusi īstenota dažādos līmeņos: pasaules, reģionālā, pat valsts līmenī, atbilstoši attiecīgo tirgu dalībnieku interesēm un saistībām (Paziņojuma par iebildumiem 78. punkts). Saskaņā ar Komisijas viedokli aizliegto vienošanos veidoja turpināts nolīgums starp holīna hlorīda ražotājiem, kas pēc būtības ietvēra pasaules vienošanos un reģionālās "apakšvienošanās" Eiropas līmenī (Paziņojuma par iebildumiem 79. un 84. punkts).

165 No Paziņojuma par iebildumiem 168. un 169. punkta izriet, ka atbilstoši Komisijas vērtējumam aizliegtās vienošanās Eiropas sadaļa veidoja pasaules līmenī izmantot nolemto principu specifisku piemērošanu, un šīs darbības iespējamas padarīja pārliecība, ka Ziemeļamerikas ražotāji neiesaistīties Eiropas tirgū, eksportējot uz to holīna hlorīdu. Tādējādi tas attiecās uz "apakšvienošanās" par Eiropu atbilstoši Komisijas Paziņojumā par iebildumam vairākkārt izmantotajam izteikumam (skat., piemēram, 79., 84., 90. un 169. punktu). Kas attiecas uz Ziemeļamerikas ražotājiem, Komisija uzskata, ka to atbildība par visām vienošanās kopā ir balstīta uz apstākli, ka tie zināja par šīm "apakšvienošanās" (Paziņojuma par iebildumiem 169. punkts).

166 Izrādās, ka brīdī, kad lietas dalībniekiem tika nosūtīts Paziņojums par iebildumiem, Komisija uzskatīja, ka pasaules un Eiropas vienošanās veidoja vienotu pārkāpumu, kura īstenošanā katram dalībniekam bija īpaša loma.

167 Tomēr pēc Ziemeļamerikas ražotāju iesniegtajiem apsvērumiem par Paziņojuma par iebildumiem saturu Komisija atsauca savus iebildumus attiecībā uz slepenajiem kontaktiem pasaules līmenī, kas šķietami bija notikuši pēc 1994. gada 20. aprīļa (Paziņojuma par iebildumiem 121.–123., 144.–147., 149. un 151. punkts).

168 Tieši šajos apstākļos Komisija ir pieņēmusi Lēmumā ietverto pieeju attiecībā uz attiecībām starp vienošanos pasaules un Eiropas līmeņiem.

169 Tādējādi Lēmuma 64. apsvērumā ar virsrakstu "Aizliegtās vienošanās organizācija" Komisija apstiprina, ka aizliegtā vienošanās ir darbojusies "divos dažādos, taču cieši saistītos līmeņos". Saskaņā ar šo pašu apsvērumu pasaules līmenī veikto darbību mērķis bija paaugstināt cenas pasaules mērogā, kontrolēt holīna hlorīda pārstrādātājus un izplatītājus, lai nodrošinātu, ka tie nepiedāvā holīna hlorīdu par zemām cenām un sadalīt pasaules tirgus, izmantojot nolīgumu, saskaņā ar kuru Ziemeļamerikas ražotāji izstājās no Eiropas tirgus.

170 Lēmuma 65. apsvērumā, kas veltīts sanāksmēm Eiropas līmenī, Komisija norāda, ka šīs sanāksmes ir kalpojušas pasaules līmenī, tostarp starp pašiem Eiropas ražotājiem, noslēgto nolīgumu īstenošanai, lai paaugstinātu cenas un kontrolētu pārstrādātājus Eiropā. Tādējādi šīs sanāksmes attiecās uz cenu paaugstināšanu ne tikai visā EEZ, bet arī valstu tirgos, kā arī attiecībā uz individuāliem klientiem. Tas viss tika organizēts tādējādi, lai ievērotu Eiropas ražotāju tirgus daļas augstākas rentabilitātes un tirgu stabilizācijas nodrošināšanai. Atbilstoši Lēmuma 68. apsvērumā norādītajam, šī stabilizācija tika sasniegta, izskaužot vai izvairoties no konkurentu veikta eksporta ģeogrāfiskajās teritorijās, kurās pārējiem konkurentiem piederēja nozīmīgas tirgus daļas. Saskaņā ar šo pašu apsvērumu izšķirošais elements šajā sakarā bija nolīgums, kurā bija noteikts, ka Eiropas ražotāji neeksportē preci uz Ziemeļameriku un

ka Ziemeļamerikas ražotāji neeksportē preci uz Eiropas tirgu. Pateicoties šai tirgus sadalīšanai, šie ražotāji varēja "stabilizēt" savu valsts tirgu un uzlabot rentabilitāti savā reģionā. Tāpat tika noslēgts nolīgums, lai paaugstinātu cenas pasaulē identiskā līmenī. Šim nolīgumam bija jāļauj ne vien uzlabot tirgus rentabilitāti, bet arī izvairīties no jebkādas eksportu destabilizācijas starp reģioniem. Tieši šo mērķu īstenošana padarīja nepieciešamu pārstrādātāju un izplatītāju kontroli.

171 Saskaņā ar Lēmuma 69. apsvērumu pasaules līmenī noslēgtie nolīgumi attiecās uz četrām savstarpēji saistītām pret konkurenci vērstām darbībām, kas izpaudās kā pasaules cenu noteikšana un palielināšana, pasaules tirgu sadalīšana (Ziemeļamerikas un Eiropas ražotāju aiziešana no attiecīgi Eiropas un Ziemeļamerikas tirgiem), izplatītāju un pārstrādātāju kontrole, un, visbeidzot, regulāra komerciāli jūtīgas informācijas apmaiņa, lai nodrošinātu nolīgumu īstenošanu.

172 Pēc pasaules un Eiropas līmenī noturēto sanāksmju aprakstīšanas Komisija desmit apsvērumus velta vienota un turpināta pārkāpuma jēdziena analīzei, kā arī principu, uz ko tas attiecas, piemērošanai izskatāmajā lietā. Tādējādi Lēmuma 145.–148. apsvērumā ar virsrakstu "Vienota un turpināta pārkāpuma jēdziens — principi" Komisija ir saglabājusi lielāko daļu argumentācijas, kas ietverta Paziņojumā par iebildumiem (skat. iepriekš 166. punktu), citējot iepriekš 150. punktā minēto spriedumu lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*. Tomēr Lēmuma 150.–154. apsvērumā Komisija iztirzā jaunus motīvus pamatojumam par vienota un turpināta pārkāpuma principa piemērošanu izskatāmajā lietā.

173 Saskaņā ar Lēmuma 150. apsvērumu pasaules vienošanās un Eiropas vienošanās bija ar vienotu pret konkurenci vērstu mērķi, proti, izkropļot parastos konkurences nosacījumus EEZ. Precīzāk, šajos divos līmeņos noslēgto vienošanos salīdzinājums parādot, ka Eiropas līmenī noslēgto vienošanos varēja uzskatīt par tādu, ar kuru

Eiropas ražotāji īstenoja to, par ko sākotnēji bija panākta vienošanās ne tikai ar Ziemeļamerikas ražotājiem, bet arī starp pašiem Eiropas ražotājiem pasaules līmenī attiecībā uz cenu palielināšanu un pārstrādātāju kontroli. Komisija norāda, ka, lai palielinātu aprēķinātās cenas noteiktiem klientiem Eiropā, tie ir tikuši sadalīti starp iesaistītajiem Eiropas ražotājiem. Lai šie ražotāji varētu vienoties par šādu sadalīšanu, saskaņā ar Komisijas viedokli, ir acīmredzams, ka tiem bija jāievēro savas attiecīgās pasaules tirgus daļas Eiropā.

174 Saskaņā ar Lēmuma 151. apsvērumu *Akzo Nobel*, *UCB* un *BASF* bija piedalījušās attiecīgajās darbībās kā Eiropas, tā arī pasaules līmenī, vispirms noslēdzot nolīgumu pasaules līmenī par noteiktām darbībām, kas veicamas EEZ, un pēc tam šīs darbības īstenojot, tiekoties Eiropas līmenī. Ziemeļamerikas ražotāji neesot piedalījušies Eiropas sanāksmēs, jo brīdī, kad tās sākās, pasaules vienošanās bija tuvu izbeigšanās brīdim. Turklāt, pat pieņemot, ka Eiropas vienošanās bija uzsāktas pirms 1994. gada 14. marta (ko, kā Komisija atzīst, tā nevar pierādīt), Ziemeļamerikas ražotājiem nebija lietderīgi tajās piedalīties, ciktāl tie bija piekrituši aiziet no Eiropas tirgus.

175 Saskaņā ar Lēmuma 152. apsvērumu Ziemeļamerikas ražotāji esot zinājuši vai tiem būtu bijis jāzina par Eiropas vienošanos. Faktiski galvenais Eiropas ražotāju mērķis, kas tika īstenots, Ziemeļamerikas ražotājiem aizejot no Eiropas tirgus, bija Eiropas tirgus "stabilizēšana". Tomēr šī "stabilizēšana" nebūtu bijusi iespējama bez citām slepenām papildu vienošanās starp Eiropas ražotājiem.

176 Noslēdzot, Komisija Lēmuma 153. apsvērumā norāda, ka Eiropas ražotāji īstenībā bija vienojušies izkropļot konkurenci EEZ no pasaules vienošanās sākuma līdz Eiropas vienošanos beigām. Saskaņā ar Komisijas norādīto apstāklis, ka Eiropas ražotājiem

kopā piederēja 80 % Eiropas tirgus, pierāda, ka tie varēja īstenot savas vienošanās arī pēc pasaules nolīgumu izbeigšanās.

Par attiecīgo pārkāpjošo darbību kvalifikāciju

177 Ir jānorāda, ka saskaņā ar iepriekš 159. punktā minēto judikatūru pret konkurenci vērstās darbības, kas izdarītas pasaules līmenī un ir aprakstītas Lēmuma 69. apsvērumā, pašas par sevi ir vienots pārkāpums. To veido nolīgumi (par pasaules cenu noteikšanu un palielināšanu, par Ziemeļamerikas ražotāju aiziešanu no Eiropas tirgus un par izplatītāju un pārstrādātāju kontroli) un saskaņotas darbības (jūtīgas informācijas apmaiņa dalībnieku komerciālās darbības savstarpējai apsvēršanai).

178 Tas pats no tā izriet attiecībā uz pret konkurenci vērstajām darbībām Eiropas līmenī, kas pašas par sevi veido vienotu pārkāpumu, kas sastāv no nolīgumiem (par cenu noteikšanu un palielināšanu attiecībā uz EEZ, uz valstu tirgiem, kā arī attiecībā uz individuāliem klientiem, par klientu piešķiršanu, par tirgus daļu sadalīšanu un par izplatītāju un pārstrādātāju kontroli), kā arī no saskaņotām darbībām (jūtīgas informācijas apmaiņa dalībnieku komerciālās darbības savstarpējai apsvēršanai).

179 Tomēr no šīs judikatūras piemērošanas izskatāmajā lietā automātiski neizriet, ka vienošanās pasaules un Eiropas līmenī, skatot tās kopā, veido vienotu un turpinātu pārkāpumu. Faktiski šķiet, ka kopīga mērķa — izkropļot normālu cenu attīstību — pastāvēšana lietās, uz kurām attiecas šī judikatūra, attaisnotu to, ka dažādi nolīgumi un saskaņotas darbības tiek kvalificētas kā elementi, kas veido vienu vienīgu pārkāpumu. Šajā sakarā ir jāņem vērā, ka šīs vienošanās bija ar papildinošu saikni tādā

nozīmē, ka katra no tām bija vērsta pret vienu vai vairākām normālas konkurences sekām, un ar mijiedarbību deva ieguldījumu visu pret konkurenci vērsto seku īstenošanā, kuras vēlējās pārkāpuma izdarītāji saistībā ar vispārējo plānu, kas paredzēja vienotu mērķi.

180 Šajā sakarā ir svarīgi precizēt, ka vienota mērķa jēdzienu nevar noteikt ar vispārēju norādi uz konkurences izkropļošanu holīna hlorīda tirgū, jo konkurences ietekmēšana gan kā priekšmets, gan kā sekas, ir nedalāms elements jebkādām darbībām, kas ietilpst EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas jomā. Šāda vienota mērķa jēdziena definīcija varētu liegt vienota un turpināta pārkāpuma jēdzienam tā nozīmi, ciktāl tā sekas būtu tādas, ka vairākas darbības, kas skar vienu ekonomisku sektoru un ir aizliegtas ar EKL 81. panta 1. punktu, būtu sistemātiski jākvalificē kā elementi, kas veido vienotu pārkāpumu.

181 Tādējādi ir jāpārliecinās, vai abi nolīgumu un saskaņoto darbību bloki, par ko Komisija Lēmumā noteikusi sankcijas kā par vienotu un turpinātu pārkāpumu, ir ar papildinošu saikni iepriekš 179. punktā aprakstītajā izpratnē. Turklāt tieši pati Komisija savu tēzi pamato, atsaucoties uz apstākli, ka pasaules un Eiropas vienošanās bijušas "cieši saistītas" (skat. iepriekš 4., 142. un 169. punktu). Šajā sakarā būtu jāņem vērā visi apstākļi, kas varētu pierādīt vai likt apšaubīt minēto saikni, tādi kā piemērošanas periods, saturs (tostarp izmantotās metodes) un atbilstoši — dažādo attiecīgo nolīgumu un saskaņoto darbību mērķi.

182 Kas attiecas uz attiecīgo nolīgumu piemērošanas periodu, ir jākonstatē, ka pasaules vienošanos izbeigšana, vēlākais, 1994. gada 20. aprīlī, nozīmē, ka, sākot ar šo datumu, Ziemeļamerikas ražotājiem vairs nebija pienākuma neveikt eksportu uz Eiropu. Pati Komisija atzīst, ka nepastāv pierādījumi par citām sanāksmēm vai kontaktiem, kuros būtu piedalījušies Ziemeļamerikas ražotāji un ar kuriem tie būtu noteikuši cenas

EEZ vai apstiprinājuši savu sākotnējo apņemšanos neveikt eksportu uz Eiropu pēc šī datuma (skat. Lēmuma 165. apsvērumu). No tā izriet, ka vērtējumā, saskaņā ar kuru, lai starp tiem varētu sadalīt Eiropas tirgu, saglabājot augstas cenas, bija nepieciešams, lai Eiropas ražotāji būtu pārliecināti, ka tiem nebūs jākonkurē ar Ziemeļamerikas ražotājiem (skat. iepriekš 153. punktu), nav ņemts vērā apstāklis, ka pasaules nolīgumi pēc 1994. gada 20. aprīļa vairs nebija spēkā. Faktiski nolīgumi par Eiropas tirgus sadalīšanu ir tikuši īstenoti, nepastāvot jebkādiem nolīgumiem, kas aizliegtu eksportu ar izcelsmi Amerikas Savienotajās Valstīs.

183 Turklāt nevar piekrist Komisijas secinājumam, ka pasaules tirgus sadalīšana nedeva nekādas priekšrocības uzņēmumiem, kas bija dalībnieki, bez Eiropas tirgus sadalīšanas un otrādi (skat. iepriekš 153. punktu). Izskatāmajā lietā mērķis eksporta uz Eiropas tirgu aizliegumam esot bijis novērst tā svārstības, kas rastos, pārdodot holīna hlorīdu par mākslīgi samazinātu cenu, kā rezultātā tiktu atgūta daļa fiksēto izmaksu, ražojot preci ar pārpalikumu (Lēmuma 39. un 68. apsvērums). Šo komerciālo draudu novēršana ir mērķis, kas ir atsevišķs no mērķa sadalīt Eiropas tirgu, pēdējā sasniegšanai prasot, kā tas norādīts tālāk, atšķirīgu mehānismu piemērošanu.

184 Tā rezultātā Eiropas vienošanās, pie kuras tika nonākts tikai 1994. gada 14. martā Šotenas [*Schoten*] sanāksmē, lai gan dalībnieki konstatēja pasaules nolīgumu neveiksmi pēdējās sanāksmēs Brigē [*Bruges*] un Džohora Baru 1993. gada novembrī un 1994. gada aprīlī (Lēmuma 92.–95. apsvērums), no šī aspekta bija ar autonomu piemērošanas jomu salīdzinājumā ar nolīgumu par savstarpēju Eiropas un Ziemeļamerikas tirgu pamešanu. Šis konstatējums vēl jo vairāk ir jāizdara attiecībā uz laika periodu pēc formālās visu pasaules līmeņa nolīgumu mēģinājumu izbeigšanas (Džahora Baru sanāksmē 1994. gada 14. un 20. aprīlī). Tāpēc Komisija Lēmuma 68. apsvērumā esot kļūdaini uzskatījusi, ka Eiropas ražotāji esot varējuši "stabilizēt" EEZ tirgu, pateicoties iepriekšējai pasaules tirgu sadalīšanai, ciktāl šie tirgi vairs neesot bijuši sadalīti starp Ziemeļamerikas ražotājiem un Eiropas ražotājiem laika periodā, kad tika īstenoti nolīgumi Eiropas līmenī.

185 Turklāt, apgalvojot, ka pēc formālās pasaules nolīgumu izbeigšanas dalībnieki ir turpinājuši tos īstenot un ka Ziemeļamerikas ražotāji ir turpinājuši atturēties no Eiropas tirgus, piemērojot pasaules nolīgumus (skat. iepriekš 155. punktu), Komisija nonākot pretrunā Lēmuma 165. apsvērumam, saskaņā ar kuru tās rīcībā nebija pierādījumu, ka ir notikušas citas sanāksmes vai saziņa, kuros būtu piedalījušies Ziemeļamerikas ražotāji un ar kuriem tie būtu noteikuši cenu attiecībā uz EEZ vai apstiprinājuši savu sākotnējo apņemšanos neveikt eksportu uz Eiropu (skat. iepriekš 9. punktu).

186 Kad tā šajā sakarā tika izjautāta tiesas sēdē, Komisija norādīja, ka ar šiem argumentiem tā neesot iecerējusi apgalvot, ka pasaules nolīgums būtu turpinājies pēc Lēmumā norādītā tā izbeigšanas datuma, taču ka praksē iesaistīto uzņēmumu uzvedība esot palikusi vairāk vai mazāk tāda pati, kāda tā bija bijusi laikā, kad nolīgumi bija spēkā. Tādējādi esot jānošķir šis apstāklis un Lēmuma 165. apsvērumā minētais apstāklis, kas attiecas uz pasaules nolīguma ilgumu.

187 Ir jākonstatē, ka šī nošķiršana, kas turklāt ir pretrunā Komisijas rakstītajam (skat. iepriekš 155. punktu), balstīta uz kļūdainu EKL 81. panta interpretāciju. Faktiski saskaņā ar pastāvīgo judikatūru EKL 81. un 82. panta izveidotais konkurences režīms ir ieinteresēts nolīgumu vai visu tiem pielīdzināmo saskaņošanas vai koordinācijas formu ekonomiskajos rezultātos, nevis to juridiskajā formā. Līdz ar to tādu nolīgumu gadījumā, kas vairs nav spēkā, lai būtu piemērojams EKL 81. pants, pietiek ar to, ka tie saglabā savas sekas pēc to formālās izbeigšanas (skat. Pirmās instances tiesas 1995. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-30/91 *Solvay*/Komisija, *Recueil*, II-1775. lpp., 71. punkts, un 2003. gada 11. decembra spriedums lietā T-59/99 *Ventouris*/Komisija, *Recueil*, II-5257. lpp., 182. punkts un tajā minētā judikatūra). No tā izriet, ka pārkāpuma ilgums nav jāvērtē, balstoties uz laika periodu, kad spēkā ir nolīgums, bet gan balstoties uz laika periodu, kurā uzņēmumi, kuriem izvirzīta apsūdzība, ir veikuši tādas darbības, ko aizliedz EKL 81. pants. Komisijas tēze neļauj izskaidrot, kādēļ, ja Ziemeļamerikas ražotāji ir turpinājuši savas darbības pēc 1994. gada 20. aprīļa pasaules nolīgumos paredzētajā veidā, tiem nav ticis noteikts naudas sods. Tādēļ nevar piekrist Komisijas ierosinātajai Lēmuma 165. apsvēruma interpretācijai.

188 Kas attiecas uz apstākli, kuru izvirzījusi Komisija sakarā ar lietu T-111/05, atbildot uz repliku, proti — ka pasaules aizliegtās vienošanās sekas esot turpinājušās pēc tās formālās izbeigšanās (skat. iepriekš 155. punktu), ir jānorāda, ka, tieši kā tas ir ar apgalvojumu, uz kuru norādīts iepriekšējā punktā, tas nav ietverts Lēmumā. Nevar piekrist Komisijas paskaidrojumam tiesas sēdē, ka tā Lēmuma 96. apsvērumā uz šo apstākli atsaucoties, ciktāl tā norādot, ka Ziemeļamerikas eksports uz EEZ bija un palika relatīvi neliels pēc pasaules līmeņa vienošanās beigām. Faktiski no Lēmuma 40. un 44. apsvēruma izriet, ka 1990. gadā holīna hlorīda imports sastādīja 9 % aprēķinātās vērtības Kopienas, ko veidoja 12 dalībvalstis, tirgū, kamēr 1997. gadā holīna hlorīda imports bija sasniedzis 9,3 % tirdzniecības apjoma visā EEZ. Šie skaitļi nevar atbalstīt Komisijas apgalvojumu, jo tie parāda, ka situācija ar importu Eiropas tirgū bija vairāk vai mazāk tāda pati kā laika periodā pirms nolīgumu noslēgšanas pasaules līmenī, tā arī laika periodā pēc to izbeigšanās, un ka tādējādi šie nolīgumi nav nozīmīgi ietekmējuši Eiropas tirgu no starpkontinentālo importu viedokļa.

189 Katrā gadījumā, pat pieņemot, ka Lēmuma 96. apsvērums pēc būtības atsaucas uz šķietamajām izmaiņām Eiropas tirgus struktūrā, ko izraisījušas pasaules vienošanās, kuras esot veicinājušas Eiropas vienošanos īstenošanu, šis apstāklis nav pierādīts. Faktiski Pirmās instances tiesa ir uzaicinājusi kā lietas dalībnieces, tā arī *Akzo Nobel* sniegt savu vērtējumu par tirgus daļām, kas prasītājām un *Akzo Nobel* piederēja Eiropas tirgū (kas tiek izprasts tādējādi, ka tas ietver Kopienas dalībvalstis, kā arī EBTA valstis, kas 1994. gadā izveidoja EEZ) 1992. gada trešajā trimestrī, tas ir, kad sākās pasaules vienošanās. Tomēr neviena no lietas dalībniecēm nav sniegusi precīzus pierādījumus šajā sakarā tādēļ, ka attiecīgie darījumi ir notikuši pirms ilga laika. Līdz ar to ir jāveic vērtējums, balstoties uz pierādījumiem, kas izriet no Lēmuma, kā arī pierādījumiem, kuri izriet no administratīvās lietas materiāliem, uz kuriem izdarītas atsauces Lēmumā.

190 Kā norādīts Lēmuma 97. un 153. apsvērumā, *Akzo Nobel*, *BASF* un *UCB* brīdī, kad tika uzsāktas Eiropas vienošanās (1994. gada marts) piederēja vairāk nekā 75 % Eiropas

tirgus un tādēļ tās varēja savstarpēji sadalīt šo tirgu, neraizējoties par pārējo pasaules ražotāju uzvedību. Faktiski no Lēmuma 40. apsvēruma izriet, ka 1990. gadā holīna hlorīda imports bija gandrīz 9 % no Kopienas tirgus vērtības (3525 importa tonnas uz 40 000 tonnām kopumā). 1992. gada, kas bija pirmais pārkāpuma pasaules līmenī gads, pirmo septiņu mēnešu laikā imports uz Eiropu ar preces izcelsmi Ziemeļamerikā pazemājās līdz 2900 tonnām tirgū, kas sastāvēja no 43 800 tonnām, tas ir 6,6 % Eiropas tirgus (71. apsvērums). Šajā pašā gadā *Ertisa* tirgus daļa palielinājās, lielākais, līdz 7,9 % (ražošanas jauda — 3500 tonnas atbilstoši administratīvās lietas materiāliem, kas pievienoti atbildes rakstam lietā T-101/05, 1999. lpp.). Ja ņem vērā *ICI* tirgus daļu aptuveni 15 % apmērā (ceturtais Eiropas ražotājs, kas nebija iesaistīts attiecīgajās darbībās, jo tradicionāli aprobežojās ar Lielbritānijas tirgu) atbilstoši zemsvītras piezīmei Lēmuma 152. lpp., pāri 1992. gadā paliek *Akzo Nobel*, *BASF* un *UCB* kopīgā tirgus daļa vismaz 70,5 % apmērā. Tādējādi ir jākonstatē, ka pasaules vienošanās nav izraisījušas pietiekami nozīmīgas izmaiņas Eiropas tirgus struktūrā un it īpaši ka *BASF*, *UCB* un *Akzo* kopīgā tirgus daļa ļauj secināt, ka, pateicoties tai, trīs Eiropas ražotāji ir varējuši sadalīt EEZ tirgu.

191 Šajos apstākļos nevar piekrist apgalvojumam, ka nolīgumi Eiropas līmenī ir pasaules nolīgumu turpinājums un īstenošana, vienkārši aizstājot Eiropas valstu tirgu sadalīšanu ar pasaules tirgu sadalīšanu (skat. iepriekš 155. punktu). Faktiski pret konkurenci vērstu nolīgumu principā nevar uzskatīt par līdzekli tāda cita nolīguma īstenošai, kurš jau ir izbeidzies (šajā sakarā skat. iepriekš 138. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering* u.c./Komisija, 363. punkts).

192 Attiecībā uz mērķi, ko cenšas sasniegt katrs no šiem diviem vienošanos blokiem, no Lēmuma 64.–68. un 150.–153. apsvēruma izriet, ka Komisija ir izvirzījusi vienota pret konkurenci vērsta mērķa pastāvēšanu, kas izpaužas kā mākslīgi paaugstinātu cenu sasniegšana. Tomēr, lai gan ir tiesa, ka pasaules nolīgums nosaka minimālās cenas, kas jāizmanto ražotājiem (skat., piemēram, Lēmuma 77., 79., 85., 88., 90., 91. un

92. apsvērumu), tas tomēr nenozīmē, ka šim pasākumam bija vienots mērķis nodrošināt šī nolīguma pamatelementu, proti, novērst eksportu no Eiropas uz Zimeļameriku un otrādi, un nevis īstenot Eiropas tirgus sadalīšanu starp Eiropas ražotājiem. Faktiski, ja ražotāji izlemtu pārdot preci Eiropas pārstrādātājiem un izplatītājiem par ļoti zemu cenu (to pārliecīgās ražošanas jaudas dēļ), tas šiem pēdējiem būtu ļāvis, kā norādīts Lēmuma 151. apsvērumā, eksportēt holīna hlorīdu uz Ziemeļameriku par konkurējošām cenām. Acīmredzami Ziemeļamerikas ražotājiem savukārt būtu bijis jāīsteno atbilstoša rīcība nolīguma izpratnē attiecībā uz saviem klientiem (pārstrādātājiem un izplatītājiem) Amerikas Savienotajās Valstīs.

193 Saskaņā ar Lēmuma 85. apsvērumu, kas citē *DuCoa* paziņojumu, "ir pareizi sacīt, ka, deklarējot, ka tie bija paredzējuši mēģināt paaugstināt cenas pasaules līmenī, tas vispirms attiecās uz cenām Tālajos Austrumos un Dienvidamerikā; ar eiropiešiem cenas nav nedz apspriestas, nedz arī ir noslēgti nolīgumi par cenām Ziemeļamerikā vai par cenu Eiropā, un šie jautājumi nav bijuši priekšmets nekādam mēģinājumam noslēgt nolīgumu." Saskaņā ar šo pašu paziņojumu "Amerikas ražotāji nekad nav mēģinājuši diktēt holīna cenu Rietumeiropā [..], taču tie ir norādījuši — ja cenas Eiropā būtu ļoti zemas, pastāvētu risks, ka produkts tiks reeksportēts uz Amerikas Savienotajām Valstīm". Pretēji Komisijas viedoklim, šo paziņojumu nevar interpretēt tādējādi, ka tas atsaucas vienīgi uz 1993. gada janvāra sanāksmi.

194 Attiecībā uz 152. apsvēruma diviem pēdējiem teikumiem, saskaņā ar ko pasaules un Eiropas sadaļu savstarpējo saistību pierāda apstāklis, ka Eiropas tirgus stabilizēšana, kas bija viens no pasaules nolīguma mērķiem, būtu bijusi neiespējama bez citām slepenām vienošanās starp Eiropas ražotājiem, tas esot balstīts uz kļūdainu pieņēmumu. Faktiski ne no Lēmuma, ne Pirmās instances tiesai iesniegtajiem lietas materiālu dokumentiem, uz kuriem Komisija balstījusies, neizriet, ka tirgu, uz kuriem attiecas pasaules nolīgums, "stabilizēšana" izskatāmajā lietā izpaudusies kā Eiropas un Amerikas tirgus sadalīšana starp ražotājiem, kas tajā vēl arvien darbojās.

195 Savukārt, kā tas ticis norādīts (skat. iepriekš 192. punktu), šī "stabilizēšana" bija vērsta uz to, lai novērstu starpkontinentālu eksportu par cenām, kas zemākas par cenām, kas ir spēkā reģionā, uz kuru notiek eksports. Saskaņā ar Lēmuma 39. apsvērumu "ciktāl tie notiek [šie importi], var, neskatoties uz to, ka attiecīgie apjomi ir nelieli, būt ar destablizējošu ietekmi uz cenām, kas ir spēkā reģionā, uz kuru notiek imports, it īpaši, ja šis līmenis ir relatīvi augsts." Šis apsvērums precizē, ka šāda veida pārdošana var būt pievilcīga tādai sabiedrībai, kuras ražošanas jauda ir pārliecīgi liela un kas vēlas atgūt daļu savu fiksēto izmaksu.

196 Faktu, ka tirgu "stabilizēšana" saprotama šādā veidā, apstiprina Lēmuma 68. apsvērums, kas veltīts aizliegtās vienošanās darbībai pasaules līmenī un kas nosaka: "Nevarēja izslēgt risku, ka ražotāji atbrīvojas no noteikta ražošanas pārpalikuma, veicot gadījuma rakstura īpašas izpārdošanas, kas domātas tikai tam, lai segtu fiksētās izmaksas. Pat ja tās attiecās tikai uz nelielu daudzumu produkta, šādi eksporti varētu "sašūpot" cenu importa tirgū, ciktāl klienti varētu izpārdošanas, kad tās notiek, izmantot, lai vestu darījuma sarunas par zemāku cenu. Tādējādi tirgus stabilizēšana sasniedzama, iznīcinot vai novēršot konkurentu veiktu eksportu ģeogrāfiskajās teritorijās, kurās pārējiem konkurentiem pieder nozīmīgas tirgus daļas. Izšķirošais elements šajā sakarā bija nolīgums, kas paredzēja, ka Eiropas ražotāji neveiks eksportu uz Ziemeļameriku un ka Ziemeļamerikas ražotāji neveiks eksportu uz Eiropas tirgu. Pateicoties šai tirgus sadalīšanai, pārējie tirgus dalībnieki varēja "stabilizēt" savas valsts tirgu un uzlabot rentabilitāti savā reģionā." Pat pieņemot, ka ar vārdiem "uzlabot rentabilitāti savā reģionā" Komisija nedomāja vienīgi Ziemeļamerikas ražotājus, bet arī EEZ tirgus sadalīšanu starp Eiropas ražotājiem, šāds vērtējums nevar gūt panākumus, ievērojot sekas, kas saistītas ar pret konkurenci vērsto darbību izbeigšanos pasaules līmenī, vēlākais, 1994. gada 20. aprīlī (skat. iepriekš 184.–190. punktu).

197 Ir svarīgi piebilst — kā tas izriet no Lēmuma 71. un 75. apsvēruma un piezīmēm Lēmuma 31. un 66. lpp. apakšā, brīdī, kad tika īstenots pasaules nolīgums, šis apstāklis bija par labu holīna hlorīda starpkontinentālajam eksportam par zemu cenu un tādējādi apdraudēja pasaules tirgu stabilitāti (skat. iepriekš 192. un 195. punktu).

Tāpēc tirgu "stabilizēšanas" jēdziens pasaules nolīguma ietvaros neparedz sadalījumu starp Eiropas un Ziemeļamerikas tirgiem, kā to ierosina Lēmuma 152. apsvērums. Apstāklis, ka Eiropas ražotāji uzsāka Eiropas tirgus sadalīšanu tikai pēc pasaules aizliegtās vienošanās izbeigšanās un brīdī, kad šīs pēdējās dalībnieki bija konstatējuši tās neveiksmi (Lēmuma 93. apsvērums), apliecina, ka to mērķis nebija piedalīties pasaules vienošanās, lai pēc tam uzsāktu tiem rezervēto tirgu sadalīšanu. Tādējādi ir jākonstatē, ka Komisija Lēmumā nav sniegusi nekādus pierādījumus, kas parādītu šāda mērķa pastāvēšanu.

198 Atbilstoši — kontrole, kam tika pakļauti izplatītāji un pārstrādātāji, atšķiras attiecībā uz saturu saistībā ar izvirzīto mērķi. Saistībā ar pasaules vienošanos šī kontrole ir izpaudusies kā rēķinu par holīna hlorīdu izrakstīšana "par atbilstošām cenām" (Lēmuma 69. apsvēruma c) apakšpunkts). Attiecībā uz šo pasākumu, Komisija Lēmuma 81. apsvērumā norāda, ka "[..] šī kontrole var it īpaši tikt īstenota, nodrošinot, ka pārstrādātāji holīna hlorīdu iepērk pie aizliegtās vienošanās dalībniekiem, ar atbilstošiem nosacījumiem. *Bioproducts* piezīmēs minēts: "Mums jākontrolē pārstrādātāju izejvielas. Gūsim peļņu no cenu palielināšanās." Šis pats mērķis tāpat izriet no 75. apsvērumā minētā dokumenta, kur teikts: "Pārstrādātāji un izplatītāji ir jākontrolē, izmantojot atbilstošas cenas." Visbeidzot, saskaņā ar citu [Ludvigshāfenas] sanāksmes dokumentu: "Katrs [holīna hlorīda] ražotājs ir atbildīgs par pārstrādātāju kontroli savas valsts tirgū. Šķidrā [holīna hlorīda] ar izcelsmi citā reģionā piegāde iedragā šo noteikumu un grauj tirgu."" Tādējādi šī kontrole ietvēra Eiropas un Ziemeļamerikas ražotāju sanāksmēs nolemto cenu "sliekšņa" ievērošanu (Lēmuma 77. un 79. apsvērums).

199 Attiecībā uz kontroles mērķi Komisija Lēmuma 151. apsvērumā norāda: "Attiecībā uz cenu palielināšanu Eiropā, Ziemeļamerikas ražotāju intereses aprobežojas ar to, lai garantētu, ka cenu līmenis Eiropā nenokrītas pārāk daudz zem cenas pārējos pasaules reģionos. Ciktāl šāds risks acīmredzami nerodas, kamēr tiek kontrolēti pārstrādātāji, pasaules līmeņa sanāksmēs nebija nepieciešams izvērtēt Eiropas cenas, ja vien tās

nebija pasaules līmenī izlemto cenu palielināšanas elements." Tādējādi šīs kontroles mērķis bija kavēt izplatītājus un pārstrādātājus apdraudēt vienošanos mērķi, proti, savstarpēju aiziešanu no Eiropas un Ziemeļamerikas tirgus. Nolīgumu par šo savstarpējo aiziešanu dalībnieki izbeidza, vēlākais, 1994. gada 20. aprīlī saskaņā ar Lēmuma 165. apsvērumu (skat. iepriekš 185.–187. punktu).

200 Savukārt izplatītāju un pārstrādātāju kontrole Eiropas vienošanos ietvaros, kā minēts Lēmuma 99. apsvēruma d) apakšpunktā, ir izpaudusies vairākos veidos — novēršot pārdošanu par preferenciālām cenām (pasākums, kas vērsts pret izplatītājiem), lai nodrošinātu, ka pārstrādātāji izejvielas iepērk no aizliegtās vienošanās locekļiem, un izveidotu ekskluzivitātes saikni ar tiem. Kas attiecas uz kontroles mērķi, šajā pašā apsvērumā uzsvērts, ka tas ir bijis nodrošināt nolīgumu par tirgus daļām, klientu sadali un cenām efektivitāti atbilstoši tam, par ko vienojušies Eiropas ražotāji.

201 Tādējādi nolīgumi par cenām pasaules līmenī neietver "ciešu saikni" ar, kā to apgalvojusi Komisija, starp Eiropas ražotājiem veikto tirgus sadalīšanu EEZ, kas veikta pēc šo nolīgumu galīgās izbeigšanas. To tāpat pierāda apstāklis, ka šai sadalīšanai, kā norādīts Lēmuma 65., 103., 105. un 113. apsvērumā, bija nepieciešama atšķirīga paņēmiena piemērošana, kurš izpaudās kā katra Eiropas ražotāja noteikta diferencēta cena attiecībā uz katru no klientiem, lai šis klients būtu "piesaistīts" noteiktam ražotājam atbilstoši slepenajiem nolīgumiem Eiropas līmenī. Šādu iznākumu nevarētu sasniegt tikai ar "sliekšņa" cenu, ko paredzēts piemērot visiem ražotājiem atbilstoši pasaules nolīgumam (Lēmuma 77. un 79. apsvērums).

202 Turklāt nekas Eiropas ražotājiem neradīja pienākumu pēc pasaules vienošanos izbeigšanās balstīties uz "sliekšņa" cenām, par kurām panākta vienošanās saistībā ar minētajām vienošanās, lai sadalītu Eiropas klientūru. Šajos apstākļos nevar piekrist Komisijas argumentam, ka cenu "sliekšņa" noteikšana pasaules līmenī obligāti prasa cenu noteikšanu Eiropas līmenī.

203 Tāpat ir jāuzsver, ka Lēmums neietver nekādus elementus, kas varētu pierādīt, ka Eiropas ražotāji bija noslēguši (kaut vai vēlāku) nolīgumu par EEZ tirgus sadalīšanu sanāksmēs, kas attiecās uz pasaules aizliegto vienošanos, ne arī, ka tiem būtu bijusi iecere izmantot pasaules līmeņa vienošanos, lai veicinātu vēlāku EEZ tirgus sadalīšanu. Turklāt Komisija Lēmuma 151. apsvērumā atzīst, ka tā nevarēja pierādīt šādus apstākļus. Ja tas tā būtu, nebūtu nekāda iemesla neuzskatīt, ka vienošanās par EEZ sadalīšanu notikusi pirms 1994. gada 14. marta, datuma, kad notikusi pirmā sanāksme starp Eiropas ražotājiem. Tomēr tas tā nav bijis.

204 Šajos apstākļos Lēmuma 151. apsvērumam (skat. iepriekš 174. punktu) nav nozīmes, ciktāl ar to mēģināts izskaidrot, kādēļ Ziemeļamerikas ražotāji nav piedalījušies Eiropas sanāksmēs. Faktiski šī 151. apsvēruma sadaļa atbild uz neatbilstošu argumentu, ko administratīvajā procesā izvirzījuši Eiropas ražotāji un kas saistīts ar to, ka pasaules un Eiropas nolīgumos iesaistītie dalībnieki nav identiski.

205 Tāpat Lēmuma 152. apsvērums (skat. iepriekš 175. punktu) nevarētu lietderīgi pamatot Komisijas apgalvojumu, ciktāl tas norāda, ka Ziemeļamerikas ražotāji ir zinājuši, vai tiem būtu bijis jāzina par Eiropas vienošanos pastāvēšanu. Faktiski gadījumā, ja tiktu konstatēts vienots pārkāpums, sekas tam, ka Ziemeļamerikas ražotāji būtu zinājuši par šīm vienošanās, būtu to atbildības paplašināšanās, aptverot visu šo

pārkāpumu, ar nosacījumu, ka šīs vienošanās ir saistītas ar pasaules vienošanos (šajā sakarā skat. iepriekš 139. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *JFE Engineering* u.c./Komisija, 371. punkts). Tādēļ šis elements nevar ietekmēt Eiropas ražotāju atbildību un nepierāda vienota un turpināta pārkāpuma esamību.

206 Tādējādi ir nepatiess apgalvojums par vispārējo piemērošanu, saskaņā ar kuru Eiropas vienošanās var uzskatīt par veidu, kā Eiropas ražotāji īsteno to, par ko sākotnēji panākta vienošanās ne tikai ar Ziemeļamerikas ražotājiem, bet arī starp pašiem Eiropas ražotājiem par cenu paaugstināšanu un pārstrādātāju kontroli. Tas pats ir jāsecina attiecībā uz vērtējumu, ka vienošanos kopums veido vienu vienīgu aizliegtu vienošanos, no kuras Ziemeļamerikas ražotāji izstājās noteiktā brīdī un kuras iezīmes paliekošie dalībnieki adaptēja pēc šīs izstāšanās.

207 Ievērojot iepriekš iztirzātos apsvērumus, Komisija nevarēja balstīties uz iepriekš 150. punktā minētā sprieduma lietā *Dansk Rørindustri*/Komisija 67. punktu. Faktiski, lai gan ir tiesa, ka attiecībā uz pārkāpumu, kas sākotnēji skāra Dānijas siltumizolācijas cauruļu tirgu, un pēc pārtraukuma — visu Eiropas tirgu, Pirmās instances tiesa ir ņēmusi vērā mērķi kontrolēt pilsētas apkures tirgu, lai kvalificētu šīs darbības kā vienotu un turpinātu pārkāpumu, no tā tomēr neizriet, ka šis vērtējums tāpat nav pamatots uz citiem, tikpat nozīmīgiem apsvērumiem. Tādējādi šajā spriedumā Pirmās instances tiesa, sekojot Komisijai, ir uzsvērusi, ka "no aizliegtās vienošanās sākuma Dānijā ir pastāvējis mērķis, kas ilgākā laika periodā vērsts uz kontroles paplašināšanu, aptverot visu tirgu [..] un ka bija acīmredzama turpinātība no paņēmienu un prakses viedokļa starp jauno aizliegto vienošanos, kas noslēgta 1994. gada beigās attiecībā uz visu Eiropas tirgu un agrākām vienošanās" (65. un 68. punkts). Turklāt 67. punktā, uz ko norādījusi Komisija, tāpat ir uzsvērts, ka no pirmā nolīguma par koordināciju cenu paaugstināšanai eksporta tirgos izrietēja, ka "no paša sākuma aizliegtā vienošanās starp Dānijas ražotājiem ir pārsniegusi tikai Dānijas tirgus ietvarus".

208 Izskatāmajā lietā Komisija nav pierādījusi, ka prasītājām, esot pasaules vienošanās dalībniecēm, būtu bijis ilgtermiņa mērķis aptvert EEZ tirgus sadalīšanu, kā tas izdarīts Eiropas vienošanos ietvaros. Vēl jo mazāk tā ir pierādījusi saistību starp paņēmieniem un praksi, kas izmantota saistībā ar katru no vienošanos blokiem.

209 Ievērojot, ka pasaules un Eiropas vienošanās netika īstenotas vienlaikus (skat. iepriekš 182.–191. punktu), savstarpējo aiziešanu no Eiropas, un ka Ziemeļamerikas tirgus un EEZ tirgus sadalīšana, izmantojot klientu sadali, kas ir atšķirīgi mērķi, kuri īstenoti, izmantojot atšķirīgus paņēmienus (skat. iepriekš 192.–202. punktu), un, visbeidzot, pierādījumu neesamību par to, ka Eiropas ražotājiem bija iecere sekot pasaules vienošanās noteikumiem, lai vēlāk īstenotu EEZ tirgus sadalīšanu (skat. iepriekš 203. punktu), ir jāsecina, ka Eiropas ražotāji ir izdarījuši divus atsevišķus EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumus, nevis vienotu un turpinātu pārkāpumu.

210 Tādējādi Lēmums ir jāatceļ, ciktāl ar to prasītājām noteikts naudas sods, pamatojoties uz to, ka tās bija pasaules aizliegtās vienošanās dalībnieces — pārkāpums, par kuru ir iestājies noilgums. Ietekme, kāda ir šai atcelšanai uz *BASF* noteiktā naudas soda apmēru, tiks apskatīta turpmāk 212.–223. punktā. Kas attiecas uz šīs atcelšanas ietekmi uz *UCB* noteiktā naudas soda apmēra aprēķināšanu, tas būtu izvērtējams šīs prasītājas otrā pamata izvērtējuma beigās (skat. turpmāk 235.–241. punktu).

211 Šajos apstākļos, nav nepieciešams lemt par pamatu, kas saistīts ar *BASF* tiesību uz aizstāvību pārkāpumu (skat. iepriekš 157. punktu).

Par *BASF* naudas soda aprēķinu

212 Ir jāuzsver, ka pēc Pirmās instances tiesas pieprasījuma, kā prasītājas, tā Komisija tiesas sēdē ir iesniegušas savu vērtējumu par naudas soda apmēra aprēķinu gadījumā, ja Pirmās instances tiesa nolemtu, ka ir pamatots pamats, kas saistīts ar tiesību kļūdu, kvalificējot pasaules un Eiropas vienošanās kā vienotu pārkāpumu. Kā norādīts iepriekš 120. punktā, vērtējums, kas veikts par *BASF* sadarbību tās trešā pamata ietvaros, neietekmē sekas, kādas uz šo samazinājumu varētu būt Pirmās instances tiesas vērtējumam par piekto pamatu.

213 Neierobežotā kompetence, ko Kopienu tiesai piešķir Regulas Nr. 1/2003 31. pants, tai ļauj, pārsniedzot sankciju tiesiskuma vienkāršu kontroli, aizstāt Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu, un līdz ar to atcelt, samazināt vai palielināt naudas sodu vai noteikto pienākumu, ciktāl tās vērtējumam nodots jautājums par to apmēru (iepriekš 65. punktā minētais spriedums lietā *Groupe Danone*/Komisija, 61. un 62. punkts). Šajā sakarā ir svarīgi norādīt, ka Pamatnostādnes neietekmē naudas soda novērtējumu, ko veic Kopienu tiesa, ja tā lemj šīs minētās kompetences ietvaros (Pirmās instances tiesas 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 *Brasserie nationale* u.c./Komisija, Krājums, II-3033. lpp., 169. punkts).

214 Līdz ar to Pirmās instances tiesai ir jāizmanto tās neierobežotā kompetence, jo *BASF* tās izskatīšanai ir iesniegusi jautājumu par *BASF* noteiktā naudas soda apmēru.

215 Šajā sakarā ievadā ir svarīgi pārbaudīt apgalvojumu, ko Komisija izteikusi savā atbildes rakstā lietā T-111/05, ka jauns naudas sodu apmēru aprēķins prasa Eiropas ražotāju kategoriju sadalījuma grozīšanu. Šis apgalvojums balstīts uz apstākli, ka Lēmumā šī sadalīšana veikta, ņemot vērā pasaules tirgus daļas, kas 1997. gadā — pēdējā pilnajā pārkāpuma norises gadā piederēja uzņēmumiem, kas bija pārkāpuma dalībnieki. Uz

šī vērtējuma pamata *UCB* un *Akzo Nobel* ir iekļautas trešajā kategorijā (ar, attiecīgi, tirgus daļām 13,4 % un 12 % apmērā), kamēr *BASF* iekļauta ceturtajā kategorijā ar tirgus daļu 9,1 % apmērā (skat. iepriekš 15. punktu).

216 Tomēr, tā kā vienīgais pārkāpums, kas jāņem vērā, ir pārkāpums, kas attiecās uz EEZ tirgu (skat. iepriekš 210. punktu), lai sadalītu Eiropas ražotājus kategorijās, vienīgās tirgus daļas, kas jāņem vērā, ir šī tirgus tirgus daļas. Šādas pārmaiņas tomēr nevar ietekmēt ne uzņēmumu iedalījumu kategorijās, ne sākuma summas, kas saistītas ar pārkāpuma smagumu. Faktiski no Lēmuma 44. apsvēruma izriet, ka 1997. gadā *Akzo Nobel* un *UCB* attiecīgi piederēja 28,9 % un 28,5 % Eiropas tirgus, kamēr *BASF* tirgus daļa bija 20,9 %. Šāda tirgus daļu konfigurācija attaisno Komisijas izdarīto sadalījumu, ietverot *Akzo Nobel* un *UCB* vienā kategorijā, un *BASF* — zemākā kategorijā.

217 Kas attiecas uz vispārējo sākuma summu līmeni, tam jāpaliek identiskam Lēmuma 202. apsvērumā minētajam. Faktiski šīs summas ir noteiktas, balstoties uz pārkāpuma darbību īpaši smago raksturu, kas veiktas kā pasaules, tā arī Eiropas līmenī, kā arī relatīvi nelielo Eiropas holīna hlorīda tirgus vērtību (52,6 miljoni EUR 1997. gadā) — apstākļi, kas paliek nemainīgi, ja vienīgais pārkāpums, kas jāņem vērā, attiecas uz EEZ.

218 Tāpēc *BASF* noteiktajai sākuma summai attiecībā uz pārkāpuma smagumu ir jāpaliek nemainīgai 18,8 miljonu EUR apmērā.

219 Attiecībā uz to, cik ilgi *BASF* bijusi Eiropas vienošanās dalībniece, no Lēmuma 101., 102., 105. un 206. apsvēruma izriet, ka tā ir sākusies 1994. gada 29. novembrī Amersfortas [*Amersfoort*] (Nīderlande) sanāksmē un kā tā ir beigusies 1998. gada

30. septembrī. Šajā sakarā ir jānorāda, ka Komisijas ierosinātā pieeja — palielināt sākuma summu par 10 % par katru pārkāpuma norises gadu, un par 5 % par katru papildu periodu, kas ilgst sešus mēnešus vai vairāk, taču mazāk nekā gadu, būs pamats nozīmīgām atšķirībām starp uzņēmumiem izskatāmās lietas apstākļos. Faktiski, tā kā *BASF* līdzdalība pārkāpumā ilga trīs gadus un desmit pilnus mēnešus, ja Pirmās instances tiesa piemērotu palielinājumu 5 % apmērā, lai ņemtu vērā šos desmit mēnešus, tas nozīmētu, ka vērā netiek ņemti četri papildu mēneši. Tāpat ir jānorāda, ka izskatāmajā lietā Pirmās instances tiesas rīcībā ir precīzi pierādījumi par to, cik ilgi katra no prasītājām piedalījusies pārkāpumā, un tādēļ tā var aprēķināt tām nosakāmo naudas sodu tā, lai tas precīzi atbilstu šīs dalības ilgumam, šādi nostiprinot to samērīgumu.

220 Tādējādi saistībā ar Pirmās instances tiesas neierobežotās kompetences izmantošanu Pirmās instances tiesa uzskata, ka ir jāpiemēro palielinājums 38 % apmērā, lai ņemtu vērā, ka *BASF* pārkāpumā piedalījusies trīs gadus un desmit mēnešus.

221 *BASF* noteiktā naudas soda pamata summa tādējādi tiek noteikta 25,944 miljonu EUR apmērā. Šai summai ir jāpiemēro palielinājums 50 % apmērā par recidīvu (skat. iepriekš 18. punktu), kas naudas soda apmēru palielina līdz 38,916 miljoniem EUR.

222 *BASF* noteiktā naudas soda galīgais apmērs tiks noteikts pēc samazinājuma par sadarbību piemērošanas, 10 % apmērā par faktu neapstrīdēšanu pēc būtības. Savukārt, kas attiecas uz *BASF* sadarbības ietvaros iesniegtajiem pierādījumiem un par kuriem tā vēlējās saņemt papildu samazinājumu 10 % apmērā (skat. iepriekš 87. punktu), ir jāatgādina, ka apstāklis, ka uzņēmums Komisijas rīcībā nodod informāciju par darbībām, par kurām tam nav jāmaksā naudas sods saskaņā ar Regulām Nr. 17 un Nr. 1/2003, nav tāda sadarbība, kas ietilpst 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanas jomā (iepriekš 108. punktā minētais spriedums lietā *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, 297. punkts). Ievērojot, ka šie

elementi attiecās tikai un vienīgi uz pasaules vienošanās, *BASF* iesniegtajai informācija par Eiropas vienošanos bija tikai minimāla vērtība (skat. iepriekš 116. punktu), ka par pārkāpumu saistībā ar pasaules vienošanos bija iestājies noilgums (skat. iepriekš 210. punktu) un ka līdz ar to *BASF* par to nebija jāmaksā nekāds naudas sods, tā nevar saņemt samazinājumu 10 % apmērā, kas tai piešķirts uz šī pamata.

223 Tādējādi *BASF* nosakāms naudas sods 35,024 miljonu EUR apmērā.

7. *Par otro UCB izvirzīto pamatu, kas saistīts ar nepareizu 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu*

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti

224 Saskaņā ar *UCB* viedokli, tam, ka ir jānošķir pasaules un Eiropas vienošanās, esot ietekme uz 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu attiecībā uz *UCB.* Tā kā, konkrētāk, *UCB* esot bijis pirmais uzņēmums, kas paziņojis par slepenu aizliegto vienošanos Kopienas līmenī (skat. iepriekš 19. punktu) un esot atbildis visiem pārējiem 1996. gada paziņojuma par sadarbību B sadaļas nosacījumiem, *UCB* uzskata, ka tai pienākas naudas soda samazinājums 75–100 % apmērā no apmēra, kas citādi tai tiktu noteikts.

225 *UCB* apgalvo, ka Komisijas jaunais paziņojums par atbrīvojumu no sodanaudas [naudas soda] un sodanaudas [naudas soda] samazināšanu karteļu [aizliegto vienošanos] gadījumos (OV 2002, C 45, 3. lpp., turpmāk tekstā — 2002. gada paziņojums par sadarbību), ar ko aizstāj 1996. gada paziņojumu par sadarbību, paredz, ka Komisija atlaidīs naudas sodu uzņēmumam, kas pirmais sniegs tāda veida pierādījumus, kas tai ļauj konstatēt EKL 81. panta pārkāpumu. Pamattiesību aizsardzības standarts

Kopienas tiesību sistēmā prasa piemērot retroaktivitātes *in mitius* principu, starptautisku atzītu vispārējo tiesību principu, kas ir neizbēgamas sekas retroaktivitātes aizlieguma principam attiecībā uz tiesību normām, kas paredz bargāku sodu. Komisijai esot bijis jāpiemēro šis princips visos procesos, kur var būt jāpiemēro sankcijas atbilstoši konkurences tiesību normām. No tā izriet, ka Komisijai esot bijis jāpiemēro 2002. gada paziņojuma par sadarbību A sadaļa kā "likums", kas ir mazāk bargs, salīdzinājumā ar B sadaļu 1996. gada paziņojumā par sadarbību, ciktāl tajā paredzēts pilnīgs atbrīvojums, neatstājot Komisijai novērtēšanas pilnvaras attiecībā uz samazinājuma apmēru, kā to paredz 1996. gada paziņojums par sadarbību. 2002. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanas rezultātā tādējādi būtu piemērojams pilnīgs atbrīvojums no *UCB* noteiktā naudas soda.

226 *Lex mitior* retroaktivitātes jēdziens aptverot visu speciālo normu grozījumus, ko iestāde iecerējusi piemērot pret personu, tādu kā Komisijas Paziņojumi par naudas sodiem konkurences lietās. Šis princips turklāt būtu pārāks par 2002. gada paziņojuma par sadarbību 28. punktu, kas tā piemērošanu attiecina tikai uz laika periodu pēc 2002. gada 14. februāra. Apstāklis, ka *UCB* tiesiskā paļāvība brīdī, kad tā sadarbojās, bija balstīta uz 1996. gada paziņojumu par sadarbību, nevar kavēt *lex mitior* principa piemērošanu.

227 Katrā gadījumā 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanai būtu bijis jānoved pie tā, ka Komisija nenoteiktu *UCB* naudas sodu, jo tā bija pirmā, kas sniedza informāciju par Eiropas aizliegto vienošanos, pirms jebkāda pieprasījuma no Komisijas puses, brīdī, kad Komisija neko nezināja par šo aizliegto vienošanos.

228 Komisija uzsver, ka patiesībā šis pamats ir vērtējums par sekām, kādas būtu, ja par pamatotu tiktu atzīts pirmais *UCB* izvirzītais pamats. Tādējādi tā norāda uz savu argumentāciju šī pamata sakarā un uzskata, ka šis pamats būtu noraidāms.

229 Pakārtoti — Komisija atzīst, ka, ja prasītāju darbības neietilptu vienota un turpināta pārkāpuma ietvaros, *UCB* būtu saņēmusi naudas soda samazinājumu vismaz 75 % apmērā. Šādā gadījumā būtu jāgroza pārējie naudas soda aprēķināšanas elementi, tādi kā pārkāpuma ilgums, vainu mīkstinoši un pastiprinoši apstākļi, un tirdzniecības apgrozījums, kas ņemts vērā, lai īstenotu atšķirīgu attieksmi.

230 Attiecībā uz *lex mitior* retroaktīvu piemērošanu, Komisija uzsver — lai gan ir tiesa, ka tas ir vispārējs krimināltiesību princips, Lēmumi, ar ko nosaka naudas sodus konkurences lietās, tomēr nav ar krimināltiesisku raksturu. Judikatūra neapstiprinot prasītājas apgalvojumu par obligātu *lex mitior* retroaktīvu piemērošanu konkurences jomā. Turklāt šī principa piemērošana prezumējot grozījumus naudas soda aprēķināšanas juridiskajā pamatā, tas ir, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā, kas nav ticis grozīts ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību.

231 Komisijai ir izvērtēšanas pilnvaras attiecībā uz naudas sodu apmēra noteikšanu, un šīs pilnvaras ierobežojot Paziņojumi par sadarbību. Judikatūrā esot apstiprināts — kamēr šie paziņojumi paliekot Regulas Nr. 17 normu ietvaros, Komisijai ir plaša rīcības brīvība, nosakot naudas sodu līmeni atbilstoši tās konkurences politikas vajadzībām. Turklāt Komisija, šo rīcības brīvību īstenojot, esot saistīta tikai tik ilgi, kamēr attiecīgais paziņojums ir spēkā. Komisija šajā sakarā uzsver, ka 2002. gada paziņojums par sadarbību 1996. gada paziņojumu par sadarbību ir aizstājis, sākot ar 2002. gada 14. februāri. Tomēr jebkāda *UCB* tiesiskā paļāvība esot aprobežota ar katra no šiem paziņojumiem piemērojamību laikā, šajā gadījumā — 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērojamību laikā.

232 Katrā gadījumā Komisija izsaka šaubas attiecībā uz to, ka vispārīgā veidā 2002. gada paziņojums par sadarbību ir labvēlīgāks par 1996. gada paziņojumu par sadarbību. To nevarot pārbaudīt, balstoties uz selektīvu 2002. gada paziņojumu par sadarbību

normu izvērtējumu. Pretējā gadījumā Komisijai būtu pienākums šo paziņojumu retroaktīvi piemērot vienīgi attiecībā uz tiem uzņēmumiem, kuri tajā atrastu labvēlīgu elementu, kas apdraudētu tās politikas saskaņotību.

Pirmās instances tiesas vērtējums

Par *lex mitior* piemērošanu

233 No judikatūras izriet, ka retroaktivitātes aizlieguma princips neizslēdz Pamatnostādņu piemērošanu, kurām atbilstoši pieņēmumam ir pastiprinoša ietekme attiecībā uz noteikto naudas sodu līmeni par pārkāpumiem, kas izdarīti pirms to pieņemšanas, ar nosacījumu, ka to īstenotā politika bija saprātīgi paredzama laikā, kad attiecīgie pārkāpumi izdarīti (iepriekš 91. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 202.–232. punkts).

234 Tādēļ Komisijas tiesības, pat ja tās ir nosacītas, par sliktu ieinteresētajai personai retroaktīvi piemērot darbības noteikumus, tādus kā Pamatnostādnes, kuri vērsti uz ārējas iedarbības īstenošanu, izslēdz pienākumu šai iestādei piemērot *lex mitior*.

Par *UCB* naudas soda aprēķinu

235 Lai aprēķinātu *UCB* naudas sodu, vispirms ir jānorāda uz vērtējumiem, kas ietverti iepriekš 212.–217. punktā.

236 Turpinot, apstāklis, ka Komisijas vērtējumi pārkāpumu vienotajam un turpinātajam raksturam ir kļūdaini, ietekmē *UCB* noteiktā naudas soda apmēru, ievērojot 1996. gada paziņojumu par sadarbību. Kā to atzīst Komisija (skat. iepriekš 229. punktu), *UCB* būtu bijis jāgūst labums no 1996. gada paziņojuma par sadarbību B sadaļas ar virsrakstu "Naudas soda neuzlikšana vai ļoti nozīmīga tā apmēra samazināšana", ja pasaules vienošanās būtu uzskatāmas par pārkāpumu, kas ir atsevišķs no Eiropas vienošanās, un tādēļ par tādu pārkāpumu, par kuru iestājies noilgums. Faktiski šajos apstākļos ir jākonstatē, ka *UCB* ir paziņojusi Komisijai par Eiropas aizliegto vienošanos un ir izpildījusi pārējos 1996. gada paziņojuma par sadarbību B sadaļā paredzētos nosacījumus (skat. turpmāk 237. punktu).

237 Saskaņā ar 1996. gada paziņojuma par sadarbību B sadaļu:

"Uzņēmums, kas:

a) Komisijai par slepeno aizliegto vienošanos ziņo, pirms Komisija saskaņā ar lēmumu ir uzsākusi tajā iesaistīto uzņēmumu pārbaudes, un ja turklāt Komisijas rīcībā jau nav pietiekami ziņu, lai pierādītu konkrētās aizliegtās vienošanās pastāvēšanu;

b) pirmais sniedz izšķirošus pierādījumus par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu;

c) savu dalību prettiesiskajā darbībā izbeidzis, vēlākais, līdz ar brīdi, kad ziņo par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu;

d) Komisijai sniedz visas noderīgās ziņas, kā arī visus dokumentus un pierādījumus, kas ir tā rīcībā saistībā ar aizliegto vienošanos, un uztur pastāvīgu un pilnīgu sadarbību visu izmeklēšanas laiku;

e) nav nevienu citu uzņēmumu piespiedis būt aizliegtās vienošanās dalībniekam, ne arī pamudinājis uz prettiesiskajām darbībām vai tajās spēlējis izšķirošu lomu,

saņem naudas soda apmēra samazinājumu vismaz 75 % apmērā no naudas soda apmēra, kas tam būtu noteikts, ja uzņēmums nebūtu sadarbojies, vai pat pilnīgu atbrīvojumu no naudas soda."

238 Šajos apstākļos naudas soda sākuma summa ir jāpalielina par 12,9 miljoniem EUR, kā to noteikusi Komisija atbilstoši pārkāpuma smagumam (skat. iepriekš 15. punktu), par 45 % atbilstoši pārkāpuma ilgumam aptuveni četru ar pusi gadu garumā (no 1994. gada 14. marta līdz 1998. gada 30. septembrim). Tādēļ pamata summa nosakāma 18,705 miljonu EUR apmērā.

239 Tā kā attiecībā uz *UCB* nav izvirzīts neviens vainu pastiprinošs apstāklis, pamata summai ir jāpiemēro procentuāls samazinājums atbilstoši tās sadarbībai. Lai noteiktu šos procentus, ir jāņēm vērā, ka *UCB* ir paziņojusi par Eiropas aizliegto vienošanos, kas ir ļāvis Komisijai noteikt nozīmīgas sankcijas, proti, devis tai iespēju, kādas tai nebija, balstoties tikai uz pasaules aizliegto vienošanos, par kuru bija iestājies

noilgums tās pirmās iesaistīšanās brīdī (skat. iepriekš 9. punktu). Turklāt no Lēmuma 102., 105., 107., 108., 109., 114., 118., 119. un 120. apsvēruma izriet, ka deviņas *UCB* Komisijai atklātās sanāksmes aptvēra visu pārkāpuma attiecībā uz EEZ norises ilgumu, kamēr sešas sanāksmes, par kurām paziņoja *Akzo Nobel*, bija tikai vidutājas, kā tas izriet no 110., 112., 113., 115., 116. un 117. apsvēruma.

240 Tomēr *UCB* paziņoja par nedaudz mazāk nekā divām trešdaļām sanāksmju. Turklāt, ja *UCB* rīkojās pēc savas iniciatīvas, tomēr brīdī, kad tā šo informāciju sniedza (1999. gada 26. jūlijs), tā jau zināja, ka Komisija ir uzsākusi darbību attiecībā uz pasaules aizliegto vienošanos par holīna hlorīdu.

241 Šajos apstākļos pamata summai, kāda tā noteikta iepriekš 238. punktā, ir jāpiemēro samazinājums 90 % apmērā, kas samazina *UCB* naudas sodu līdz 1,870 miljoniem EUR.

242 Tā kā trešo pamatu *UCB* ir izvirzījusi pakārtoti — gadījumā, ja Pirmās instances tiesa piekristu Komisijas apgalvojumam par pasaules un Eiropas vienošanos vienoto un turpināto raksturu (skat. iepriekš 35. punktu), par to nav jālemj. Pat ja *UCB* tāpat šī pamata ietvaros lūgtu, lai tai netiktu uzlikts nekāds naudas sods, tās argumenti tomēr, pirmkārt, balstās uz to, ka pastāv vienots un turpināts pārkāpums, un šis apstāklis nav apstiprināts, otrkārt, uz 2002. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu (skat. iepriekš 225. punktu), un, treškārt, uz apstākli, ka, ja tā nav sadarbojusies, Komisija nevarēja tai noteikt naudas sodu. Arguments, kas saistīts ar 2002. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu, jau ir ticis noraidīts (skat. iepriekš 233. un 234. punktu), un Pirmās instances tiesa, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, jau ir novērtējusi *UCB* sadarbības vērtību, tai piešķirot naudas soda samazinājumu 90 % apmērā no naudas soda, kas tai citādi tiktu noteikts.

243 Tādējādi *UCB* naudas sods nosakāms 1,870 miljonu EUR apmērā.

244 Uz iepriekš iztirzāto apsvērumu pamata, pirmkārt, ir daļēji jāatceļ Lēmuma 1. punkta b) un f) apakšpunkts, ciktāl tas attiecas uz prasītājām pārmesto pārkāpumu par laika periodu pirms 1994. gada 29. novembra attiecībā uz *BASF* un uz laika periodu pirms 1994. gada 14. marta attiecībā uz *UCB*, otrkārt, jānosaka *BASF* un *UCB* noteiktie naudas sodi attiecīgi 35,024 miljonu EUR un 1,870 miljonu EUR apmērā un, treškārt, pārējā daļā prasība jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

245 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 3. punktam, ja abiem lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Pirmās instances tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

246 Tā kā lietā T-101/05 *BASF* spriedums ir nelabvēlīgs attiecībā uz vairākiem pamatiem, taču labvēlīgs attiecībā uz tās piekto pamatu, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

247 Tā kā lietā T-111/05 Komisijai spriedums ir nelabvēlīgs attiecībā uz vairākumu tās izvirzīto prasījumu, tā sedz pati savus un atlīdzina *UCB* tiesāšanās izdevumus 90 % apmērā.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (otrā palāta)

nospriež:

1) nodalīt lietu T-112/05 *Akzo Nobel* u.c./Komisija no lietām T-101/05 un T-111/05 galīgā sprieduma taisīšanai;

2) atcelt Komisijas 2004. gada 9. decembra Lēmuma par EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-2/37.533 — Holīna hlorīds) 1. punkta b) un f) apakšpunktu, ciktāl tas attiecas uz pret *BASF AG* un *UCB SA* izvirzīto pārkāpumu par laika periodu pirms 1994. gada 29. novembra attiecībā uz *BASF* un pirms 1994. gada 14. marta attiecībā uz *UCB*;

3) lietā T-101/05 *BASF* noteikto naudas sodu noteikt 35,024 miljonu EUR apmērā;

4) lietā T-111/05 *UCB* noteikto naudas sodu noteikt 1,870 miljonu EUR apmērā;

5) pārējā daļā prasību noraidīt;

6) lietā T-101/05 katrs lietas dalībnieks savus tiesāšanās izdevumus sedz pats;

7) lietā T-111/05 Komisija sedz savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzina *UCB* tiesāšanās izdevumus 90 % apmērā.

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2007. gada 12. decembrī.

Meij Forwood Papasavvas

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2007. gada 12. decembrī.

Sekretārs — Priekšsēdētāja amata izpildītājs

E. Coulon — A. W. H. Meij

Satura rādītājs

Prāvas priekšvēsture un apstrīdētais lēmums ..... II - 4960

Process un lietas dalībnieku prasījumi ..... II - 4968

Juridiskais pamatojums ..... II - 4971

1. Ievada apsvērumi ..... II - 4971

2. Par pirmo BASF izvirzīto pamatu, kas saistīts ar Regulām Nr. 17 un Nr. 1/2003, kā arī Pamatnostādņu pārkāpumu, palielinot naudas sodu par 100 %, preventīvas iedarbības nodrošināšanai ..... II - 4972

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti ..... II - 4972

Pirmās instances tiesas vērtējums ..... II - 4974

3. Par BASF izvirzīto otro pamatu, kas saistīts ar juridiskās drošības un samērīguma principa pārkāpumu, par 50 % palielinot naudas sodu recidīva dēļ, kā arī kļūdainu šī palielinājuma aprēķinu ..... II - 4977

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti ..... II - 4977

Pirmās instances tiesas vērtējums ..... II - 4980

4. Par trešo BASF izvirzīto pamatu, kas saistīs ar kļūdainu 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu ..... II - 4984

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti ..... II - 4984

Pirmās instances tiesas vērtējums ..... II - 4989

Par 1999. gada 6. maija dokumentu ..... II - 4991

Par 1999. gada 17. maija sanāksmi ..... II - 4992

Par 1999. gada 21. maija paziņojumu ..... II - 4996

Par 1999. gada 23. jūnija paziņojumu ..... II - 4997

Par 1999. gada 15. jūnija ziņojuma un 1999. gada 23. jūnija paziņojuma vērtējumu, ņemot vērā 1999. gada 26. maija informācijas pieprasījumu ..... II - 4997

Par 1999. gada 16. jūlija paziņojumu ..... II - 4998

Visaptverošais BASF piešķirtā samazinājuma novērtējums ..... II - 4998

5. Par ceturto BASF izvirzīto pamatu, kas saistīts ar nepietiekamu naudas soda samazinājumu neatkarīgi no 1996. gada paziņojuma par sadarbību ..... II - 5000

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti ..... II - 5000

Pirmās instances tiesas vērtējums ..... II - 5002

6. Par BASF un UCB izvirzīto pamatu, kas saistīts ar kļūdu, kas pieļauta, kvalificējot pasaules un Eiropas vienošanās kā vienotu un turpinātu pārkāpumu ..... II - 5004

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti ..... II - 5004

Pirmās instances tiesas vērtējums ..... II - 5013

Ievada apsvērumi ..... II - 5013

— Par BASF argumentu apjomu ..... II - 5013

— Par vienota un turpināta pārkāpuma jēdzienu ..... II - 5013

— Komisijas nostāja Paziņojumā par iebildumiem un konstatējumi Lēmumā ..... II - 5016

Par attiecīgo pārkāpjošo darbību kvalifikāciju ..... II - 5020

Par BASF naudas soda aprēķinu ..... II - 5033

7. Par otro UCB izvirzīto pamatu, kas saistīts ar nepareizu 1996. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu ..... II - 5036

Lietas dalībnieku izvirzītie argumenti ..... II - 5036

Pirmās instances tiesas vērtējums ..... II - 5039

Par *lex mitior* piemērošanu ..... II - 5039

Par UCB naudas soda aprēķinu ..... II - 5039

Par tiesāšanās izdevumiem ..... II - 5043